

ו [ריש סימן טז]
 א טהגים והכ"י
 ב ד"ה [כח] כ"ש
 וסקן נטון [של סי
 הקבלה]
 ג ש"ס וכרבי זרל
 ד ר"ד רש"י [שס]
 ה [ל"י] [לע] [שס]:
 ו ש"ס הלכה ד'
 ז ומ"ז [ש"ל]:
 ח ו יונה [ש"ל] כ
 ט והר"ש ש"ס [ש"ל]
 י ובר"ש פרק ערבי
 י"א [ש"ל סימן טז]
 י"ב ש"ס [ש"ל] א"ר
 י"ג [ש"ל]:
 י"ד ספוט [ש"ל] א"ר
 י"ה והר"ש [סימן טז]
 י"ו פמ"ס מהלך דל"י
 י"ז ק"ל [ש"ל]:

א התחתונה. וז"ל [עמוד קנה דבור ראשון] כחז לנזוע על העליונה
 כאשר נהגו הזקנים משנים קדמוניות, דלחץ מעצירין על המלות
 [פמ"ס פד, כ]. ע"כ. ורש"ל נהג לנזוע על שמה"ה [של"ה] שמכח שנת
 פרק נ"י מזה ד"ה [ולאכול]. ולי נראה להכריע, דכחמלה ייחטו למעלה
 בשעת אמירת ויכלו, ובשעת המזל
 יקח העליונה בידו ויניחנה למטה
 וינזע עליה. המדקדקים נוהגים
 וי לרשום בסמ"ק קודם נרצה [כ"ח]
 סימן קס"ו עמוד קמה סוף ד"ה וכחז
 כ"ש רש"ל וכן כחז בספר תורת
 חיים סנהדרין ק"ג, נ ד"ה אמר ליה:
 ז"ל מצוה לבצוע. וז"ל [עמוד
 קנה ד"ה ומזוה] כתב לחתוך שמי
 הככרות ולחלקם להמסובין, ועל כל
 פנים יעשה כן בנקר, דכבוד יוס
 קודם ועיין מ"ש סימן רמ"ב. כ"ח
 הכ"ש פרק ערבי פמ"ס [ש"ל]
 סימן ה' [ענינו מידו וכו'] [ש"ל] קל,
 הן, ועל מה שלא היו אוכלין בליל שבת לא היה מקפיד, דיכול לקיים שלש סעודות למחר, עכ"ל. וועיין סימן רל"א [ש"ל] א [ש"ל] וכן
 מוכח סימן ער"א סעיף ו', ועיין שם בנ"י [עמוד קנה ד"ה וכחז הר"ף וד"ה וכחז עור] כ"ש הר"ן [פמ"ס כ, נ ד"ה ט"ז] ור"ש [ש"ל] סימן ז.
 באר הדיטב

רעד (א) ובצוע התחתונה. כחז מ"ח ז"ל [כ"ח] עמוד קנה
 דבור ראשון וא"י תמה שיעברו על דין החלמוד [פמ"ס
 פד, כ] דלחץ מעצירין על המלות, דמטעם זה כחז רבינו [עמוד] גבי
 מלה בסמ"ק ע"ג [עמוד מק] ומזה השני ישם בין שמי השלימות
 כו', והוא מטעם שלא יעבור על
 המלות. לכן נראה עיקר כדעת
 הגדולים שלעולם מברך על העליון,
 ואין משגיח בטעם של הקבלה
 כו', עכ"ל. וא"י נהגתי בעלמי
 כשמברכין על התחתונה מניח אני
 אותה קרוב אלי יותר מהעליונה,
 נמצא שפוגע אני מחלה בתחתונה,
 ואין כחן מעציר על המלות כלל:
 (ב) פרוסה גדולה. ולא מיחו
 כרעבתן, מיון שאין עושה כן בחול,
 ודאי כוונתו שחביב עליו המלות
 ורואה לאכול הרבה:

(א) ובצוע י"א (ב) התחתונה: הנה ה' ודוקא בלילי שבת
 אכל ביום השבת או בליל יום טוב בוצעין על העליונה ד"ו והטעם
 הוא על דרך הקבלה:
 י"ב א מצוה לבצוע בשבת (ב) פרוסה גדולה
 שחסיק לו לכל הסעודה: [הנה] ועיין לעיל סימן
 קס"ו ה"ו:
 י"ג אין המסובין רשאים לטעום עד שיטעום הבצוע
 ה' ואם יש לפני כל אחד לחם משנה יכולים
 לטעום אף על פי שעדיין לא טעם הוא:
 י"ד סעודה זו ושל (ה) שחרית אי אפשר לעשותם
 (ג) בלא פת:
 י"ה בלא פת:

שיערי תשובה

יזנים לרמ"א

י"ז עצמו ונר"י משה
 ד"ה [כח]:
 ל בו [ריש סימן טז]
 וזו מיימנות פרק
 והלכות חמץ ופצה
 ע"ה הגדה ליל [י"ז]:
 דרכי משה שם:
 סעיף א:

ס"ג, ודעתי בלחם חסר תלוי בפלוגתת הרא"ש [עיוניו] פ"ז סימן י"ב והר"י ז"ל
 [וספוט] שם פ"א, א"ר ד"ר, דלהרא"ש אם החסרון אינו יותר מחלק אחד מארבעים
 ושמונה לא מיקרי חסרון, ולהר"י אפילו בחסרון מרוב נמי לא מיקרי שלם.
 ואם עדיין לא נתחך ממנה, רק לפי שנשדף ונתחך הוא עומד לחתוך, האריך
 בזה בשער אפרים דלא אמרין כחתוך דמי אפילו יותר מאצבע, ריוזאין בו.
 ועיין בחלקת מחוקק [פ"ק א] ובי"ח שמואל [פ"ק ב] באה"ע סימן [קכ"ג] [קכ"ד].
 והתחם צבי נראה שמסכים לדבר וקינו השער אפרים. ובשורת מקום שמואל
 סימן [מ"ה] [מד] כתב ג"כ בענין זה, ולא ניחא ליה למימר דהעובר לחתוך
 לאו כחתוך, אלא כיון דאיכא אינשי ראכלי אף שנשדף ונתחך, לאו עומד לחתוך
 קרינן ביה [ועיין] שם שכתב דראוי הוא לאכילה לפעוה מוריס, כמו שכתב
 הרא"ש בפרק כל שעה [פמ"ס פ"ב סימן א] כו', ע"ש. וזה לא נהירא, דמכל
 מקום כיון דלא אורחיה למיכל פת חרוך כל צורכו, שפיר קרי עומד לחתוך
 מן העוגה הואת הראוי לאכילה, וכתב בשורת שבסוף ספר מנחת יצחק סימן
 י"ב [סוף ספר תורת חטאת] באשה שעשתה להמים לכבוד שבת ושכחה מליטול
 חלה קודם אפיה ונטלה אח"כ, אם מותר ליקח זו ללחם משנה, וכן הו' אם
 מחמת איטור הצריכו קליפה או נטלה מחלת שבת, כיון דאין מפרישין רק
 חתיכה קטנה ומצד ההכרח, ולא מחמת שהמצוה בורה עליו עושה אותה
 פרוסה, והביא ראיה מעירובין דף פ"א [ש"א], עיין שם שכתב שם שפקדו עליו
 בזה, ועיין בשורת הר הכרמל [א"ר] סימן ב' הסיים לדברי החולקים. ועיין במג"א [סימן דס] [לענין לבצוע על פת הבאה בכיסנין, וכשקובע עליו יוצא אבל אין
 להניחה ללחם משנה, ובוה מירי הט"ו [סימן קס"ז] ע"ש. וכתב במחזיק ברכה [ואת ב] שהנוהגים על פי הרא"י [מ"ר עז חיים, שער השבת פרק י' מסדרין על
 השלחן י"ב ככרות קטנות לכל סעודה, ששה על גבי ששה כמין שני מגול, ולוקחים שני האמצעים ובוצעין באחד, ובאילה רבה [פ"ק א] כתב בשם הש"ל"ה [וספוט]
 שבת פרק נ"י מצוה ד"ה ולאכול] בשחרית שמונה כו'. וליחא ה"ו, ואף מי שאינו יודע הכוונות, אם רוצה ליישר מעשיו באופן שנהגים באר"י, רד"ן, ולבו לשמים שיהא
 חשוב לפני ה' כאילו כיוון, הא מעלייתא היא, וכמו שכתבתי לעיל [גריס יוסף] סימן כ"ה [ואת י"א], ע"ש. ועיין באגרות הרמ"ז [וי"ט] לה [שאף ביום טוב שחל בשבת
 יש לסדר ה"ב לחמים, שגם לחם הפנים היו מסדרין ביום טוב שחל בשבת, וכתב שאין לבטל הסדר בכל יום טוב שעושין ג' סעודות, לאפוקי שבת וראש השנה
 או ערב פסח שחל בשבת כו', ע"ש. ולא ידעתי מקום למה דמשמע מדבריו שאין מקיימין שלש סעודות בשבת וראש השנה, וגם לא ידעתי להלות סידור י"ב
 לחמים בשלש סעודות, וצ"ע: (ג) שחרית. עיין באר הדיטב. ועיין בגינת ורדים [א"ר] כלל ג' סימן י"א שאין ללמוד ממעשר [ביצה לה, ב] לומר דשבת קובע,
 ודלא במהר"י תאגזי [עז חיים, פסוטה פ"ד סוף פסגה ב]. ועיין בברכי יוסף [סימן קס"ח] וסימן קס"ח [ואת א] וסימן קס"ח [ואת א] בשם זרע אמת [ואת
 א"ר] סימן כחן [שלחמים הנלושים במי ביצים יש נוהגים לבצוע עליהם בשבת, כיון שקובעים עליהם ומברכין ברכת המזון, לחם הוא ומברכין המוציא, ועיין
 סימן קס"ח [ואת א] וסימן כ"ד: כער הטובה ס"ק לו] כדן נילוש במי ביצים דבלאו הכי איכא דיעות דמברך המוציא, ועיין לעיל סימן רע"ג [שערי תשובה סוף הסימן]:

ביאור הגר"א

[ד] [ש"ל] וז"ל: מהא דמסתים ק"ו א', וכמו שכתבו חוספות שם
 [ד"ה הור] בשם הירושלמי [ביניה ס"י הלכה א] וכתבאר לעיל סוף סימן רע"א
 מהצית השקף
 השומעים, מכל מקום בקידוש שבבית הנכנס ליכא למימר הכי, דהא חטמא
 דמלתא אין השליח ציבור מתכוין להוציא לשום אדם, דהא בזמן הזה ליכא אורחים
 הוא אינו כי אם שלא לבטל מנהג הראשונים, דהא בזמן הזה ליכא אורחים
 דאכלו בבית הנכנסת, וכדלעיל סימן רס"ט, לכן בעינן דוקא שנרע שנתכוון

רמו [ש"ל] כ"ש ר"ח [ש"ל] פ"ז סימן י"ב והר"י ז"ל
 א"ל ויזאין בעוגה שנשרפה ק"ל לענין לחם משנה, עיין שער אפרים סימן א'
 ובמסכת חס"ל נ"י סימן כ"ב: (ב) התחתונה. כ"ח כתב לנזוע על העליונה,
 דלחץ מעצירין על המלות. וט"ו [פ"ק א] כתב, וא"י נהגתי כשמברכין על
 התחתונה מניח אני אותה קרוב אלי יותר מהעליונה, נמצא שפוגע אני
 מחלה בתחתונה, ואין כחן מעציר על המלות. ומ"א [פ"ק א] כתב, ונראה לי
 להכריע, דכחמלה ייחטו למעלה בשעת אמירת ויכלו, ובשעת המזל יקח
 העליונה בידו ויניחנה למטה. וינזע עליה. המדקדקים נוהגים לרשום בסמ"ק
 קודם נרצה, כ"ח, מ"א [ש"ל]. ועיין בספר הכוונות [פר עז חיים, שער השבת
 פרק ח] שער הכוונות, ענין השלחן מענין הככרות שבת, י"ב כלל סעודה:
 (ב) פרוסה גדולה. וב"ח כתב לחתוך שמי ככרות וחלק להמסובים,
 ועל כל פנים יעשה כן בבוקר, דכבוד יוס קודם, [מ"א ס"ק ב]:
 (ג) שחרית. ויכול לקיים שלש סעודות ביום השבת, דהיינו אם יש ק"ל אונס
 יכול לדמות הסעודה של ליל שבת עד למחר. ונלמד שיקדש היום, ויתרן לשמות
 יין אחר הקידוש, כמו שכתוב סימן רע"ג [ש"ל] ע"ש, וי"ב [פ"ק א] ע"ש. ועיין
 סימן רע"ג [ש"ל] ע"ש, [מ"א ש"ל]: (ג) ב"א פת. אבל סעודה שלישיית
 יכול לעשות בלא פת, עיין סימן רצ"א סעיף ה':

ביאור הגר"א

[ה] [ש"ל] וז"ל: מהא דמסתים ק"ו א', וכמו שכתבו חוספות שם
 [ד"ה הור] בשם הירושלמי [ביניה ס"י הלכה א] וכתבאר לעיל סוף סימן רע"א
 מהצית השקף
 השומעים, מכל מקום בקידוש שבבית הנכנס ליכא למימר הכי, דהא חטמא
 דמלתא אין השליח ציבור מתכוין להוציא לשום אדם, דהא בזמן הזה ליכא אורחים
 הוא אינו כי אם שלא לבטל מנהג הראשונים, דהא בזמן הזה ליכא אורחים
 דאכלו בבית הנכנסת, וכדלעיל סימן רס"ט, לכן בעינן דוקא שנרע שנתכוון

מבורג כ"י זצ"ל
 הלל משה
 מכון ווילניא

- ג] אבנשם על חילוקו בין
- ליל שבת ליום שבת ולי יום
- טוב לזי מופיש שם ושם,
- וזלזלה מכלול בהנהגה
- מיוחדת שם דקלא גם אליל
- שבת, אליל דשם כמוב עיקר
- דינא דשם לנצות על הפליון:
- ד] נראה דמקורו שבתל
- שבת פ"ק א:
- ה] נידון זה לימא כממח
- יעקב, אליל בשבת הר
- הכמלל המונח להלן:
- ו] ציון ע"פ טהרת
- המלון:
- ז] בבאן וחילוק הוא מדברי
- חופפת שבת פ"ק א, הכיאו
- המליל השקל כאן:
- ח] אבנשם כפרי עץ חייט
- ט] חילוק בין שבת החכרם:
- ס] ציון [צ"ו] שם [סימן]
- קסו]: [ג"ציון ב"א]
- י] יתכן דהסוטה למע
- שבת הממנה לזרין לזו
- עלמז לכדז חל השבת, ועיין
- מג"א שם סוף הקימן שקילן
- לכאן, חלמח המלמיל השקילן
- הניה לז"ל סימן רע"א
- ספ"ק ג:
- יא] ראה סימן קסו ספ"ק
- טו, ומה שצ"ל המג"א שם
- בגליון למקן ק"ל ספ"ק א:
- יב] עיין מה שכתבתי עימן
- קס"ו [סוף פ"ק א]:
- יג] צ"ו [ב"א]
- יד] וביש משנלות זהב חות
- ה:
- טו] עיין ט"ו שם ספ"ק ז
- והשל אגריס חות טו:
- טז] בבהירות נכרת הונח
- שנלמיתת זקניש על קדישם,
- השגמנו מודיעין על הרמנים
- שכמפ מקמח מנחות ושכמפ
- השפר, והשפר כסף שפר
- הר המוריה על הרמנים
- [מהירות משכ"ח]:
- יז] היתכן ע"פ טהרת
- המלון:
- יח] עיין רמב"ם שפח"ט
- ק"א, א ד"ה אף די קידוש
- לא ילאו, והלא חולג מפרשי
- המלמוד שם הפעה 36:

רצד א התחתונה. עיין מ"א, ועיין ט"ו [ספ"ק א] מזה. נכנת לי אפשר לחמור מעט, שיהא לחם משנה, לכן רומשין נכסין, ועיין סימן קס"ו [ספ"ק א הנהג]: ב מצודה, עיין מ"א. פסחים ק"א א' רבה אמר לאנשי טעמיו מיד, ומתקופות [שם] כתבו כן ד"ה ונקדשושא בו, ונכמין קפ"ח ספ"ק ו' דנשנת חחר לראש דחף כלילה בו, מכל מקום שמי סעודה חייב "נכמ". ואם היינו אומרים אף על פי דהוכיח נכמלה שנת מכל מקום הקידוש דין מורה, כנראה מנ"ו סימן רע"א חות י"ט, ונאמר כל שלא קידש נמקום סעודה אמרו חז"ל [פסחים שם] דמידי קידוש לא ילא אף מן המורה, וכמו שכתבתי בפמיה כוללת [נ"ג אום זמן], וכמו שיראה הרואה נכוסה ג' א' בהא חלו היית נוהג כן לא קיימת מלוח סוכה מימין, ונכוסה י"א [ע"א] נמוספות ד"ה תני רב יוחנאל, אס כן היה חושש רבה דלמח איתקעלה לנו שרנח ולא מלכלו ולא ילאחם ידי קידוש כלל, וספק מורה לחומרא, לכן טעמיו כלן. מה שאין כן לחשום שלא יטעזו היום, אף דלמנה דרנכן לקטוד כלל שנת פמ נאפשר, לא היה חושש דלמח איתקערה לנו שרגא, כי ספק דרנכן לקולא:

כוחים ואין לו לחם משנה כי אם אחת פת כשר ואחת פת עכור"ס, אפשר יניח השניה וזכר למן. ופשיטא שאם אין לו פת ישראל כי אם פת עכור"ס שבבת שיאכל ממנו אפילו נזהר בו, דאפילו משום איבה התירו, עיין יו"ד [סימן] ק"יב [ספ"ק טו הנהג] ולעיל [סימן] קס"ח ספ"ק ה' י"ז, י"ע"ש. אס נשבע שלא לאכול פת בשבת, בהשבעה חלה עליו, דאף להרשב"א כתשובה [ואת ג] דרישה אות דן בשם רש"ל, בלילה יבצע חלה עליה, כמבואר ביו"ד סימן רל"ט סימן ספ"ק ו', י"ע"ש בזה *.

מהצית השק"ל

נהגים לרשום בו. הטעם נראה לענ"ד, ודחול צריך שיתחיל קודם שיתחיל לברך אלא שלא יפרידנו לגמרי, כשיעור המפורש לעיל סימן קס"ו [ספ"ק א] עד שיסיים דברכה, אבל על כל פנים העיקר צריך להתחיל קודם הברכה כדי שלא תהיה החתיכה הפסק בין ברכת המוציא לאכילה. אלא דבשבת כדאפשר להתחיל קודם שיתחיל לברך, כדי שיהיה שלם לגמרי בשעת ברכה. מכל מקום המדקדקים נוהגים לרשום בו, דכל מה דאפשר למעט בהפסקה בין ברכה לאכילה המוציא עריך, ועל ידי הרשימה אין צריך להפסיק לאחר הברכה באיזה מקום ועד כמה יבצע, כי כבר רשם קודם הברכה, והתוך במקום הרשימה, ולא כמנהג הדמונים שמסבבין בסכין סביב הלחם אבל אין רשמים, ואינו ניכר שום רשם, דמאי הועילו בזה, ואין טעם לזה. פשיטא לישן המ"א לקמן סימן ר"פ דגם [ב]פת הבאה בכסנין יוצאין ידי לחם משנה, שכתב ליישב קשיית הברכה הובה [סוף הספ. החשיב על הכיבים ד"ה הנהג] דמי שאוכל חולין על טהרת הקודש אין עשו ביום השבת, דעל כרחק היו טבולי יום ומטמאים הלחם שאוכלים. ותריך מ"א אחד תורן שהיו אוכלים פת שלא הוכשר. ועל כרחק נילש במי פיורת, דאם לא כן האלה הוכשר במי לישא, וכן כתב מ"א סימן [ח"ר] א [תרג], וא"כ היה פת הבאה בכסנין, ואין יצאו ידי לחם משנה, אלא על כרחק שיוצאים בו. וכתב בספר תוספת שבת [סוף א] הטעם, דהא קיימא לן לעיל סימן [קס"ו] [קס"ז] [ספ"ק ו] דאם קבע עליו [וכתב מ"א שם ספ"ק יג דאפילו לא קבע על פת הבאה בכסנין גירדא אלא בצירוף מה שמלפת עמו] צריך לכתב המוציא וברכת המזון, אס כן כיון דמברך עליו המוציא ולוקחו לצורך סעודתו, הרי הוא קבע עליו ומקרי פת. וכתב עוד בספר תוספת שבת [שם]. דמה שכתב ה"ו לעיל סימן [קס"ו] [קס"ז] [ספ"ק ו] דאין ליקח פת הבאה בכסנין ללחם משנה, מיירי שיש לו לחם אחד שלם הנילש במים, ולחם השני הוא פת הבאה בכיסנין, ומצרפו עם לחם ראשון כדי שיהיה לו לחם משנה, ובסעודתו דאי יאכל מן הלחם שנילש במים, וכהאי גוונא הא לא קבע סעודתו על פת הבאה בכיסנין, אז אין עליו תורת פת דהא מברך עליו בורא מיני מוונות, לכן כתב ה"ו דאין ליקח פת הבאה בכיסנין [וא"כ הביא [שם סוף ספ"ק ב] בשם תשובת שער אפרים [סימן א] ותשובה ה"ה חכם צבי סימן ס"ב דעונה שנשרפה לא אמרינן כל העומר לחתוך כחתוך דמי, אלא מקרי לחם שלם לענין לחם משנה. וע"ז כתב [שם סוף ב] בשם מנחת יעקב בסוף ספר תורת השלמים [סוף ספר תורת השלמים. שיהי סימן יב] דאם חסר מן הלחם אחד מארבעים ושמונה, שהוא שיעור חלת נחתום, מכל מקום נקרא שלם. ואייתי ראייה מלקמן סימן שס"ו ספ"ק ו', דאע"ג דאין מערבין כי אם בלחם שלם, מכל מקום אם חסר אחד מארבעים ושמונה מיקרי שלם ומערבין בו, א"כ הוא הדין ללחם משנה. ובאלוהו זוטא סוף השיריע [ש"ו] שבת שיריע [ב] חלק עליו, דאין דומין זה לזה, דוקא לענין עירוב דהטעם בבטוי הלחם סימן ג] חלק עליו, דאין דומין זה לזה, יאמר אני נחתי לחם שלם זה הוון לחם חסר, ולכן כשאנו חסר רק שיעור חלה ליכא איבה, דיאמר שגם זה הוון לחם שלם ומה שחסר הוא שנטל ממנו חלקו. אבל בשבת בעינן שלם משום חיבות, שפיר מיקרי חסר. ובספר תוספת שבת הובקע על ידי ספר אליהו זוטא, והסכים עמו דאינו יוצא ידי לחם משנה. אולם ראייתי בתשובת ה"ה חכם צבי [סוף סימן ס"ב

רצד א התחתונה. עיין מ"א, ועיין ט"ו [ספ"ק א] מזה. נכנת לי אפשר לחמור מעט, שיהא לחם משנה, לכן רומשין נכסין, ועיין סימן קס"ו [ספ"ק א הנהג]: ב מצודה, עיין מ"א. פסחים ק"א א' רבה אמר לאנשי טעמיו מיד, ומתקופות [שם] כתבו כן ד"ה ונקדשושא בו, ונכמין קפ"ח ספ"ק ו' דנשנת חחר לראש דחף כלילה בו, מכל מקום שמי סעודה חייב "נכמ". ואם היינו אומרים אף על פי דהוכיח נכמלה שנת מכל מקום הקידוש דין מורה, כנראה מנ"ו סימן רע"א חות י"ט, ונאמר כל שלא קידש נמקום סעודה אמרו חז"ל [פסחים שם] דמידי קידוש לא ילא אף מן המורה, וכמו שכתבתי בפמיה כוללת [נ"ג אום זמן], וכמו שיראה הרואה נכוסה ג' א' בהא חלו היית נוהג כן לא קיימת מלוח סוכה מימין, ונכוסה י"א [ע"א] נמוספות ד"ה תני רב יוחנאל, אס כן היה חושש רבה דלמח איתקעלה לנו שרנח ולא מלכלו ולא ילאחם ידי קידוש כלל, וספק מורה לחומרא, לכן טעמיו כלן. מה שאין כן לחשום שלא יטעזו היום, אף דלמנה דרנכן לקטוד כלל שנת פמ נאפשר, לא היה חושש דלמח איתקערה לנו שרגא, כי ספק דרנכן לקולא:

כוחים ואין לו לחם משנה כי אם אחת פת כשר ואחת פת עכור"ס, אפשר יניח השניה וזכר למן. ופשיטא שאם אין לו פת ישראל כי אם פת עכור"ס שבבת שיאכל ממנו אפילו נזהר בו, דאפילו משום איבה התירו, עיין יו"ד [סימן] ק"יב [ספ"ק טו הנהג] ולעיל [סימן] קס"ח ספ"ק ה' י"ז, י"ע"ש. אס נשבע שלא לאכול פת בשבת, בהשבעה חלה עליו, דאף להרשב"א כתשובה [ואת ג] דרישה אות דן בשם רש"ל, בלילה יבצע חלה עליה, כמבואר ביו"ד סימן רל"ט סימן ספ"ק ו', י"ע"ש בזה *.

←

4

ז. ה. שבת י"ח
 [ע"כ]:
 יח. יוסף [עמוד קה]
 והנה משה דנהגות
 י"י [שנת פ"ה סוף לא]:
 ט. י. ח:
 ט. י"ב [פ"ג]:
 טור עמוד קנ"ז:
 וור [שם] כ"ס רבינו
 וסמ"ק [שמן רבי
 עמוד לד]:
 יח. יוסף [עמוד קנ]
 ד"ה [טוב]:
 ז. בגמרא [שנת י. ב]:

עשרת וקנים

ז. וכן בני כו. רש
 ש"ד אפילו באדם
 ב. ולא בקימין מי הוא
 ז. או אינו חשוב לענין
 שלא יטה את הגו
 דרא בליטתו (מור)
 ז. שבת קמ"ד (ד"ה):

וגרות והערות

א. כשהדרות רעילתה
 הושמט ביור זה.
 נפירוש ר"ח בן משה
 ז"ל שכתף הטור
 ד"ה הדת קודש. והלא
 ד"ה פה, ה"ה בית המקדש
 גטה שמי קומות וכו'
 וקומה שלו, הרי כאן
 שלש:
 דפניו בגמרא שם,
 רנה אפילו גטה "שמי"
 וכו' ואפילו "עשהיה"
 ו על גב ז. והלא כ"ה
 נוד קנ"ד ד"ה ומ"ה:
 ובקור הדברים מראה
 י"ד ש"י שנת י. ב ד"ה
 ופ"י גטוה:

ה. כח כ"ס רש"ל דין
 ה ליתא (וכמהרש"ל שם
 קן ט"ג נדקת ליתא לאור
 של קדילא, ואילו דין
 ת ההנהגה כח נעמוד
 ד"ה וכתן מדליה
 למה שכתב בסוף
 קן, ומשמע דדמיא
 ת הגדה לאור נר של
 ת לנדקת ליתא לאור
 לא ועיין מחמת השקל
 ו שביבאל לטון הכ"ה,
 ר טל דברי המג"א כמה
 שהביא בשמו:
 תימן ממהדרות פולג
 "ה, וכו' מקור חיים:
 ש"ש נלאכין, דמשמע
 רח ליה דבנר של שניה
 על לשמח יטה, אלא
 כל עמו נר של חלב לא
 ין ד"ה משום דמאליס
 די לענין נדקת טוסות,
 ת מחמת השקל כ"ס
 מוספת שבת:

י. ש"י זה מקורו נחמדיק
 ה המלון הל'ן, לולב שם
 ין ולמר לו שלא יתנו לו
 י"י שבת, ונאליה רנה

ומכל מקום נרץ לשמות י"ין אחר הקידוש, כמו שכתוב סימן
 רע"ג סעיף ה'. וכן מוכח בפרק כל כחצי [שנת] דף קי"ט [ע"כ]
 דאמרין לעולם יסדר אדם שלחנו בערב שבת אע"פ שאינו נרץ
 אלא לכות, ולעולם יסדר אדם שלחנו במולאי שבת וכו'. וכי היכי

דההיא דמולאי שבת אינה מוכה כל
 קך, הוא הדין בערב שבת. ומכל
 מקום יש להחמיר, דהא אפילו
 מנעוד יום אסור לאכול כדי שיאכל
 בלילה לתיאבון, כמו שכתוב סימן
 רמ"ט [סעיף ב], אלא דלין חובה כל
 קך, ואם יש קצת אונס יכול לדחות
 הסעודה עד למחר, ובלנד שיקדש
 היום, כמו שכתוב סימן רע"ג
 סעיף ה':

ערה א ואין קורים בו. והוא
 הדין שאין נודקין הלית
 (מטה משה סימן ממג"ל בהגהותיו
 לטור): ב בעששיות. ואם היא
 סגורה במפתח מותר, וכן עשו
 מהר"ח שטיין ומהר"ם
 ותלמידיהם, וכן כתוב בהגהות

מנהגים [עריכת של שנת חות לין (ש"ך)]. וכו"ח [עמוד קנ"ד ד"ה ומ"ה ד"ה]
 ואמתי אוקר: ג בנר ש"י שיערה. וכו"ח [סוף סימן] כתב כ"ס
 רש"ל [בהגהותיו לטור] דנהגו להקל לנדוק כלים וליטות ולקרות
 ההגדה נר של שעה, ליתא למיחש שמה יטה, עכ"ל. ואף על
 גב דליכא למיחש שמה ימחוט או יחמוך ראש הפמילה, כמו שכתב
 הרב צ"י [עמוד קנ"ד ד"ה כפונ], יש לומר דהא אין אסור דלורייחא
 צוה. ומיהו שלא לנרץ יש להחמיר, דהא יש אומרים דכיצו הו
 מלאכה דלורייחא י"י כמו שכתוב סוף סימן (שלי"ו) [שלג] [פס"ק]
 ס ופ"ק [ה]. וי"ו ועיין סוף סימן תקי"ד [פס"ק י]. ורלאכין [שנת סימן
 שמן] מיקל בנר של י"י חלב כיון דמאליס, עיין סעיף י"ב: ד שנים
 קורים. אבל אין פולין [כ"ח עמוד קנ"ד ד"ה דוקא]:

דלורייחא. ועיין סימן רע"ח [שם]: (ג) אבל שנים קורים בו. משמע דלענין פולין אין חילוק, דאפילו שנים אסור, דכל אחד שהוא
 מפלה וזדק אחר כנים הוא נודק במקום אחר, והוי ליה כמו לענין קריאה בשני ענינים, אם לא שאלה מפלה והשני משמרו, שזה ודאי
 מותר: (ד) בבית הבניה. פירוש, אפילו אם יש בה רבים, וכל שכן ימיד בנימו דאסור. ומשמע דשאר החפלה מותר לקרות בסידור
 ערך פ"הם למהדריק"ש

ערה ב. פ"ה ב ביחד וכו'. אפילו כל אחד בפניו, כן פסק המנהג. ועיין דין ט':
ביאור הגר"א

ערה [א] [בפ"ה א] ואפילו אינו בו. הוא פשוט דאיסור הוא בעיקר, כמו שכתוב
 [שבת י. ב] אן אפילו לעיין בין בגדיו בו, תני חדא [שם ע"ב] שמש בודק.
 ומדפרך שם והא אמרת רישא רואה, ולא כהגהות אשר"י [שבת פ"א סיפן לא].
 וכה שכתב רש"י [שם ד"ה ראשין] ומריצן בפיו, לאו דוקא, אלא נקט לאשמועינן
 דאפילו הכי שרי שם, דלא חיבא דוקא רואה בפיו בעלמא, קא משמע לן
 רש"י דלא, וראיה מכה שכתוב [שם י. א] מתייב רבן שמעון בן גמליאל אומר

ערה א [בג"ה] ואף ע"פ גב דאיכא פ"ה"ה. ג"כ, ובשבת דף (ס"ז) [כז] [ע"ב]
 ד"ה כפני כתבו התוספות (י"ל) אף על גב דבאותו הכיצו אין בו חיוב
 חטאת לרבי שמעון דהרי פלאכה שאינה צריכה לגופה, התמירו אטו כיצו דחיוב
 חטאת. ואף על גב דהרי גזירה לגזירה, קים להו לרבנן דהבא שייך למגור טפי.
 עכ"ל, וכן לא יקוב ששופרת של ביצה רמלאנה שכן ריתן על פי הגר [שבת כט. כז].
 דחיישין שכא יסחפק מיניה והרי ככתב, אף על גב דהרי גזירה לגזירה, אם כן

הכמת ש"כ"ה
 נודה, ולא הרי בלילה מכה שמה יטה, ליתא גזירה כיום משום שמה יהוה, ואפי שפיר בעושה
 השם ימנך, דח"ק היטוב:
 והנה כהא דליחא בש"י"ם אין פולין ואין קורים בשבת דאור הגר וכו'. ו"כ, קן הוא כ"ס
 פ"ק קמ"א דשנת דף י"ב ע"ג, והנה גרשין שם ולא יקרא לאור הגר, אלא רנה ואפילו גטוה י"ב

ערה (א) שלא חלקו חכמים בו. אף על גב דאחר כך מנינו
 [שנת י. ב] כן שחילקו, כגון בין אחד לשנים ועוד הכנה, כמו
 שכתוב אחר כך [פס"ק ד. ה], היינו שיש חילוק מד האדם שלוח מותר
 ולזה אסור, ולא גזרין אדם זה בשביל אחר, אבל בחילוק שמד הכר
 לא חילקו, כיון שיש בו איסור כשהוא
 למטה לא נפקע האיסור אם מגביהו
 או מסגירו בעששית, דכיון שגאסר
 כאסר, והוא האיסור עצמו. מה
 שאין כן בחילוק של האדם, אמרין
 שלוח לא נאסר מעולם, כן נראה
 לעני"ד נכון: (ב) וכן בנר ש"י
 שיערה. י"י אין פירוש דבנר של
 שעה אסור גם כן דלא חילקו
 חכמים, דכזה היה לנו לומר כזה
 לא נאסר מעולם, וכמו שכתבתי
 בסמוך [פ"ק א], אלא הלא וכן קאי
 דארישא, דתחלה גזרו גם כזה משום
 שמה יסיר ראש הפמילה ונמלא
 מכזה, כן כתב צ"י [עמוד קנ"ד ד"ה
 כפונ], דלא כ"ס מי שמסתפק בנר
 של שעה. ואין להקשות אם כן גם

סימן ערה
דברים האסורים לעשות לאור הגר בשבת.
 וכו' י"ב סעיפים:
 א. אין פולין (פירוש לבער את הכנים מהבגדים, הרגום
 בערתי הקדש וברם בו, יג פליחי, רש"י שבת י"א, א ד"ה ולא
 יפלה) א. ואין קורים בספר לאור הגר י"א ואפילו
 אינו מוציא בפיו י"י שמה יטה י"י ואפילו הוא גבוה עשר
 קומות (פירוש קומה, אורך אדם כינוני א"י) י"י שאינו יכול
 ליגע אליו (א) שלא חלקו חכמים בדבר י"י ומטעם זה
 יש לאסור אפילו הוא ב' (ב) בעששית או קבוע בחור
 שבכותל י"י (ב) א"י וכן ג בנר של י"י (ג) שעה:
 ב. ודוקא אחד (ג) אבל ד שנים קורים ביחד
 שאם בא האחד להבות (פירוש י"י, להטות הגר כדי

זיום טוב יהיה אסור לקרות פיוטים לאור הגר של שעה, כיון
 דכיצו אסור גם זיום טוב, הא לא קאי, כיון דכיצו זה הוא בשביל
 שידלוק היטב, וכי היכי דמותר להצטיר זיום טוב הכי נמי מותר
 לכבות קצת כדי שידלוק שפיר, ועיין סימן תקי"ד בסופו [פס"ק י'
 ופ"ק י. ב]. אלא דקשה לי על טעם צ"י, דאם כן גם נשל שמן היה
 לגמרא ליתן טעם זה ולא נרץ לשמח יטה, דהוא אינו שייך אלא
 ביש שמן בנר, אבל אם הפמילה לחוד שם שרי, ולטעם צ"י אסור.
 ותו נראה לי דשל שעה אין שם מלאכה שחייב בה מדלורייחא,
 דהא אף אם חאמר שהוא מכנה מכל מקום כיצו זה אינו נרץ
 לגופו, דדוקא נמכנה להנבז הפמילה מייב, כדאיחא סימן רע"ח
 [פ"ק א], אבל כאן אינו מכיון רק להסיר המונע ההדלקה, ופטור
 מן המורה, אלא איסור יש, ולא גזרו שמה יטה אלא במקום חיוב
 משמע דלענין פולין אין חילוק, דאפילו שנים אסור, דכל אחד שהוא
 מפלה וזדק אחר כנים הוא נודק במקום אחר, והוי ליה כמו לענין קריאה בשני ענינים, אם לא שאלה מפלה והשני משמרו, שזה ודאי
 מותר: (ד) בבית הבניה. פירוש, אפילו אם יש בה רבים, וכל שכן ימיד בנימו דאסור. ומשמע דשאר החפלה מותר לקרות בסידור
 ערך פ"הם למהדריק"ש

ערה ב. פ"ה ב ביחד וכו'. אפילו כל אחד בפניו, כן פסק המנהג. ועיין דין ט':
ביאור הגר"א

ערה [א] [בפ"ה א] ואפילו אינו בו. הוא פשוט דאיסור הוא בעיקר, כמו שכתוב
 [שבת י. ב] אן אפילו לעיין בין בגדיו בו, תני חדא [שם ע"ב] שמש בודק.
 ומדפרך שם והא אמרת רישא רואה, ולא כהגהות אשר"י [שבת פ"א סיפן לא].
 וכה שכתב רש"י [שם ד"ה ראשין] ומריצן בפיו, לאו דוקא, אלא נקט לאשמועינן
 דאפילו הכי שרי שם, דלא חיבא דוקא רואה בפיו בעלמא, קא משמע לן
 רש"י דלא, וראיה מכה שכתוב [שם י. א] מתייב רבן שמעון בן גמליאל אומר

ערה א [בג"ה] ואף ע"פ גב דאיכא פ"ה"ה. ג"כ, ובשבת דף (ס"ז) [כז] [ע"ב]
 ד"ה כפני כתבו התוספות (י"ל) אף על גב דבאותו הכיצו אין בו חיוב
 חטאת לרבי שמעון דהרי פלאכה שאינה צריכה לגופה, התמירו אטו כיצו דחיוב
 חטאת. ואף על גב דהרי גזירה לגזירה, קים להו לרבנן דהבא שייך למגור טפי.
 עכ"ל, וכן לא יקוב ששופרת של ביצה רמלאנה שכן ריתן על פי הגר [שבת כט. כז].
 דחיישין שכא יסחפק מיניה והרי ככתב, אף על גב דהרי גזירה לגזירה, אם כן

הכמת ש"כ"ה
 נודה, ולא הרי בלילה מכה שמה יטה, ליתא גזירה כיום משום שמה יהוה, ואפי שפיר בעושה
 השם ימנך, דח"ק היטוב:
 והנה כהא דליחא בש"י"ם אין פולין ואין קורים בשבת דאור הגר וכו'. ו"כ, קן הוא כ"ס
 פ"ק קמ"א דשנת דף י"ב ע"ג, והנה גרשין שם ולא יקרא לאור הגר, אלא רנה ואפילו גטוה י"ב

5

Isaiah ben Mali, di Trani

חידושי

תוספות די"ד

על מסכתות

שבת עירובין פסחים ראש השנה
יומא סוכה ביצה מגילה מועד קטן
חגיגה תענית יבמות

מרבנו ישעיה הראשון (הזקן) מטראני

במהדורה חדשה מוגהת בעיון רב
ובהוספות ותיקונים רבים כמבואר בעמוד הבא

בהוצאת

יריד הספרים

מאה שערים 6 ירושלים

פעם אחרת אבל סוגיא דשמעתין לא משמע הכי דכי אמרינן סבור מינה הני מילי מבית לכית אבל ממקום [למקום] לא דומיא דכיה"כ קאמר שאינו מקום סעודה שאם קידש ראובן בבית שמעון שאינו מקום סעודה לראובן אלא לשמעון והלך ראובן לאכול בביתו צריך לקדש וכן שמואל דהוה מקדש מאינרא לארעא כגון דהוה בעי למיכל באינרא וקדיש ואיעקרא ליה שרנא ונחת למיכל בארעא במקום דהוה שרנא ולא מעם מידי באינרא אבל אי מעם באינרא כיון דהוה מקום סעודה כבר נפק ביה ולא צריך תו לקדושי וכך משמע מעובדא דרב הונא דקדיש ובעי למיטעם מידי ומיעקרא לית שרנא ועיילי ליה מטא לבי ננוני דרבה בר"ה והוא שרנא וקדיש ומעם מידי מדקאמר ובעי למיטעם מידי ש"מ דוקא משום דלא מעם כלום הא מעם אע"ג דעקר ואול בדוכתא אחרינא איפטר בקידושא קמא וניל דליג בירושלמי כוית אלא ונמלך לאכול בבית אחר דמשמע שלא אכל בבית ראשון שקידש בו כלל וכל סעודתו לא עשה אלא בבית שני:

ד **ס** אמר לן טעמי מידי. נ"ל דהוה דנפקי בטעימה דמידי משום דעל עיקר סעודי דרבה איתקדיש אבל אין להוכיח מיכן ולהתיר לקדש בלילי שבת כשמתקבצין לשחות ולאכול פירות בלא מקום סעודה כמו שאנו נוהגין עכשיו בבית בעל הברית ואע"ג דאכלי ריפתא פורתא לית לן לקדושי אלא במקום סעודה חשובה דבעינן וקראת לשבת עונג במקום עונג שם תהא הקריאה ורבי אלחנן וצוקיל הוכיח משם אביו רבי יצחק וצוקיל דהאי טעימו מידי משמע סעודה ממש כדאמרינן בפ' ג' דשבועות כדאמרי אינשי טעימו מידי ואולו ואכלו ושתי ואמרינן בתעניות ליטעום מר מידי בתעניתא יתיבנא ומשמע דלסעודה היו מוכניזין אותה:

ס כחומר רב עביד כקולי דרב לא עביד. ואין בזה משום והבסיל בחושך הולך דלא אמרינן הכי אלא בתרי חומרא דסתן אהרדי כדאמרן בפ':

אבל מפנה לפנה לא. גם הנה גרים המורה ממקום למקום ומפרש מבית לעלי אבל בספרים כתוב מפנה לפנה ונמ רבי יצחק מפאם וצוקיל גרים מפנה לפנה:

ס לא אמרן אלא בדברים שאינן טעונין ברכה לאחריהן במקומן (כגון מים) כו'. פירש המורה דברים שאינן טעונין ברכה לאחריהן במקומן כגון מים או פירות שאינן טעונין ברכה חשובה בפני עצמן דודאי כיון דעמד והלך במקום אחר עמידתו זו היא גמר סעודתו והך סעודה אחריתי היא וצריך לברך בתחלה אבל דברים הטעונין ברכה לאחריהן במקומן כלומר ברכה חשובה בפ"ע כגון שבעת המינין הואיל ולא בירך אחריהם ועמד לילך במקום אחר לסעוד ע"ד קביעות הראשונה הלך לברך אחריהם ברכה אחת על שתיהן ולפניהם נמי איצ

פסק כר' יוסי בעיש וק"ל דכל היכא דפליגי ר' יוחנן ושמואל הלכה כר' יוחנן הכא הלכה כשמואל חדא הא תניא כוותיה ועוד דהא רבא בר רב הונא עבד בי ריש גלותא כוותיה:

ס ע"ג ושויין שאין. מביאין השלחן א"כ קידש ואם הביא פורס מפה ומקדש. לשתי הלשונות שפירש המורה בשוין יש לנו לומר דהאי דקתני ואם הביא פורס מפה ומקדש לאו אשוין קאי אלא מילתא דתנא הברייתא היא דס"ל הכי ושמואל דפסק הילכתא הכי אהא סמך:

ד ק"ט ע"ג לאפוקי אורחין י"ח דאכלי בני כנשתא. אי קשיא סמאי דאמרינן בפ' בני העיר בתי כנסיות אין אוכלין בהן ואין שותין בהן יש לתרין בבתי כנסיות של בבל שעל תנאי הן עושין ואע"פ שראיתי שר' אלחנן וצוקיל דחה זה התירוין ואמר דאף באותן של בבל אסור לאכול ולשתות לא נראה לי דבריו אבל הנכון בעיני שאין אנו צריכים להידחק לכך אלא אפילו בבתי כנסיות שבארץ ישראל הנימ אנשי מתא אסורין לאכול ולשתות שם אבל האורחין מותרין הן שכל עיקר עשייתן מתחלה על רעת כן נעשין וה"ג אמרינן בפ' בני העיר נבי אין ניאותין בהן אמר רב חסדא הכמים ותלמידיהון מותרין אמר ר' יהושע בן לוי מאי בי רבנן ביתא דרבנן אלמא בתר עיקר עשייתן מתחלה אולינן:

ס אין קידוש אלא במקום סעודה. ראיתי הטעם בהלכות גדולות דכתיב וקראת לשבת עונג במקום שקראת לשבת שם יהא עונג:

ס סבור מינה הנימ מבית לכית אבל מפנה לפנה לא. כך מצאתי כתוב במקצת ספרים וכ"כ בהלכות גדולות ובפסק רבינו יצחק וצוקיל ואינו נ"ל זה הלשון דמפנה לפנה לא יקרא אלא מזוית לזוית ולא מלמעלה למטה כדאמר רב חנן לקמן אפילו באינרא לארעא ולפי זה הלשון יש לנו לפרש דרב חנן לא אתא למימר דמפנה לפנה איצ לקדש וה"ג אמרינן לקמן בשינוי מקום דצריך לברך ברכת היין דמפנה לפנה לא יקרא שינוי מקום אלא שקשה לי זה הפתרון משום דכל סבור מינה לא קאי והאי קאי ובמקצת ספרים מצאתי כתוב אבל במקום למקום לא וה"ג המורה והשתא אתא מילתא דרב חנן שפיר למיסתר סבור מינה דאפילו באינרא לארעא דהוא ממקום למקום הוה מקדש אכל לעולם מזוית לזוית איצ לקדש ומבעיא ליה היכא דקדיש במקום סעודה ואתחיל למיכל ואיתעקרא לי שרנא ואול למיכל בביתא אחריתי מיחייב לקדושי וימני אחריתא בהאי שנוי מקום או דילמא כיון דבמקום סעודה קדיש ולא צריך לקדושי וימנא אחריתי ומצאתי כתוב בירושלמי בפ' כיצד מברכין ר' יעקב בר אחא בשם שמואל קידש בבית זה ונמלך לאכול כוית בבית אחר צריך לקדש מהכא דאע"ג דקידש במקום סעודה ואכל ורוצה לאכול בבית אחר אפילו כוית צריך לקדש

7
Wildmann, Isaac Eisek, 1797/853

שאלות ותשובות

בנין עולם

מחלק שלחן ערוך אורח חיים ויורה דעה

אשר כוננו מעשה ידי אמן

הרב הגאון הגדול המפורסם על פני תבל חסיד ועניו

נר ישראל מאור הגולה איש אלוהים קדוש

מזן הרב **יצחק אייזיק חבר** זצוקללה"ה

בעהמ"ח ספר בית יצחק על דיני קבוע וס"ס

וספר סדר זמנים וספר יד מצרים על הגדה של פסח

ווארשא

בדפוס של הרבני

מוה' צבי יעקב בהמנוח מוה' אליהו ז"ל באמבערג

בשנת תור"ה לפ"ק

ועתה יו"ל במהדורה חדשה מתוקנת עם מפתחות

ע"פ דפו"ר ירושלים התשס"ט

משום דאז שבת קובע עליו וכמ"ש שבת קבעה נפשה דשם מיירי שהי' רוצים לקדש תיכף והא דסעי' ה' בהיו יושבים ושותים מיירי בלא היו דעתם לקדש שהרי היו יושבים מבע"י ועוסקים בשתיה ולכך אין עליהם איסור אא"כ מגלים דעתם שרוצים לקדש במ"ש בואו ונקדש ואז קובע עליהם איסור שתיה קודם קידוש אבל במי שמקבל שבת מבע"י בדבר אחר כגון בהדלקות גרות וכדומה ואין דעתו לקדש כלל כי אם אחר תפ"ע ועד צה"כ או מותר לטעום כיון דאין זה מיקרי טעימא קודם קידוש ואפשר שגם המ"א בשם הב"ח כוונתו לזה וכמ"ש שם המ"א מיד אחר דברי הב"ח וז"ל דאם רוצה לקדש כו' ע"ש ומ"מ למעשה מסתפינא להקל נגד פשטות דברי רבותינו אשר מימיהם אנו שותים ומ"מ נ"ל דלענין טעימת מים אם הוא צמא ודאי דיש להתיר מאחר דכמה פוסקים והרמב"ם מכללם מתירים בשתית מים ראוי לסמוך עכ"פ בזה להתיר ובפרט דזה גופא איסור דרבנן ולא נזכר איסורו בש"ס בפירוש.

הגלעד"ג יצחק אייזיק הופק"ק ראזנא:

בי' היום אלא נראה הטעם כמ"ש ויהיה איך שיהיה כיון שהוכחנו דלא ברירא מילתא דיהא מדאורייתא אם מקבל שבת מבע"י אחר פלג המנחה א"כ לא חמיר עכ"פ מספק חשיכה דהוה ספק כרת וכ"ש לדעת רה"פ דתוס' שבת הוא דרבנן א"כ כמו שבספק חשיכה מותר לטעום כל זמן שלא אמר בואו ונקדש א"כ כ"ש בקבלת שבת מבע"י וכ"ש דקשה לדעת הב"ח שהוא עצמו סובר שאינו יוצא בסעודת היום עד שיאכל כזית משתחשך א"כ לדידי' ל"מ לילה ושבת והאיך כ' הוא עצמו דאסור לטעום:

הג"ה ועיין מוס' ר"פ ע"פ (ז"ט ב') נהא דא' נמתני' לא יאכל עד שתחשך כ' שס דאע"ג דנשנמות וי"ט יכול להוסיף מחול על הקודש ולאכול קודם שתחשך נע"פ לא מני' אכיל עד שתחשך וכ' שס שכן משמע בירושלמי וגם מהא דקיי"ל הפסח אינו נאכל אלא נלילה ומנה' אתקש לפסח וכ"כ הרא"ש והטור (סי' מע"ב) וא"כ מוכח כמ"ש דלענין סעודה שבת וי"ט יולא אף שאוכל מבע"י ומכאן ג"כ קשה למ"ש הט"ז שאם קיבל יו"ט של שבת מבע"י פטור מסוכה ומ"ש ממנה:

ומיהו זה נ"ל ודאי אם קיבל שבת מבע"י בתפ"ע ורוצה לקדש ולאכול תיכף דאסור לטעום

סימן ח

אם יוצאים בסעודה סמוך לקידוש בפת הבא' בכסנין או במזון הנעש' מחמשת המינים פלפול ארוך בזה:

יוצאים רק בפת דווקא כבר הרגיש בזה הב"י (סי' רע"ג) וכ' שם דלא קאמרי אלא דלא נפיק ידי סעודה רק בפת אבל לא לענין קידוש במקום סעודה אבל לא הבנתי דבריו הקדושים שהרי התוס' כתבו להדיא (שם ק"א א') ד"ה ובקידושא כו' וז"ל ומה שלא היה מקפיד על סעודת שבת כו' היינו משום שיוכלו לעשות למחר ג' סעודות וכן

תשובה לדידי' ואהו"נ הרב המופלא ירא ה' מרבים עמוס בתורה ובמצות מוה' צבי הירש מבטוין נ"י

7 ← מה ששאל מעכ"ת לברר לו אם יוצאים ידי סעודה סמוך לקידוש בפת הבאה בכיסנין או במזון הנעשה מחמשת המינים והביא מעכ"ת רא' מדברי התוס' פ' ע"פ ומדברי הרא"ש שם דאין

י"ה
לל
יים
זוה
אר
קום
ונג
א"
דת
זיא
ידי
די
זה:
לל
ום
דת
כ'
א"
י"
ש
נג
ת
ג'
ת
ם
ש
ם
ש
א
ם
ר
ם
א
ם
זי
יר
ף
נן
ת
ב

מבואר ברא"ש שם ביותר א"כ מוכח להדיא איפכא דמ"ש התוס' שם בדבור הקודם ד"ה טעימו מידי כו' דהיינו דווקא טעימת לחם היינו לענין קידוש במ"ס וגם על הטור קשה שהעתיק שם דברי הגאונים דכתבו דלענין קידוש במ"ס יוצאין ביין והוא לכאורה נגד דעת התוס' ונגד דעת אביו הרא"ש כמו שהוכחתי ועוד תימא לי מנין לנו לחלק בין הא דחיוב סעודה בשבת ללשון שאמרו אין קידוש אלא במ"ס דהמעין ברשכ"ס שם יראה שכתב דטעמא דבעינן קידוש במ"ס משום דכתיב וקראת לשבת עונג במקום שאתה קורא שם שבת תהא עונג וכ' שם עוד טעם משום דאמרינן זכריהו על היין משמע על היין שבשעת סעודה כו' מוכח להדי' דחיוב קידוש הוא על סעודת שבת ממש ולולי דברי מרן הב"י ז"ל הייתי אומר שגם הגאונים אינם חולקים ע"ז וס"ל ג"כ דבמיני תרגימא אין יוצאין ידי קידוש במ"ס אלא דס"ל דיין מהני כמו לחם משום דמסעד סעיד כמ"ש בר"פ כ"מ וזהו שדקדקו בלשונם וכ' ודווקא שאכלו לחם או שתו יין אבל אכל פירות כו' וס"ל מדאמרו בש"ס אין קידוש אלא במ"ס לשון סעודה מיקרי לחם ויין דמסעד סעיד וגם התוס' שכתבו כלשונם דבעינן לחם אפשר דמודו להגאונים דיין נמי מהני רק דבאו להוציא מיני תרגימא שכתבו אמ"כ דלא מהני וכתבו לחם וה"ה יין דסעיד כמו לחם ומיקרי בלשון חכמים סעודה דאפי' בהמ"ז פריך שם בש"ס דלכריך ומשני לא קבעי אינשי כו' וא"כ המ"א שכתב בפשיטות דיוצא"י במ"ת דעדיף מיין לפמ"ש אין זה הכרח לומר דעדיפי מיין ומ"ש להביא רא' ממ"ש (ס"ס רצ"א) לא ידעתי שום משמעות משם דשם אינו מבואר דאין יוצאים ידי סעודה ג' ביין רק כתבו שם דיוצא בפירות ואפשר דכ"ש ביין וכמ"ש שוב ראיתי במחצית השקל שכתב דהוכחתו מהא דמבואר שם דדיעה קמיייתא ס"ל דאין יוצאין בפירות דמאי דלא מהני להשלמת י"ד סעודות בסוכה לא מהני כאן בסעודה ג' וא"כ לפי מאי דקיי"ל דגם יין לא בעי סוכה גם בזה אין יוצאין ידי סעודה ג' כו' יעו"ש אבל לענ"ד אין ראיה משם דחיוב סוכה תליא במידי דקבעי אינשי

עלייהו וכמ"ש המ"א בעצמו (סי' תרל"ט ס"ק ה') יעו"ש וכמ"ש בש"ס בפ' כ"מ דפריך א"ה יין נמי נכריך עלייהו ג' ברכות ומשני לא קבעי אינשי עלייהו משא"כ לענין סעודה ג' כל דמסעד סעיד מהני ועדיף ממיני תרגימא ולכך נ"ל ליישב דברי המ"א דאזיל לשיטתו שכ' בס"ק שאח"ז על מה שסוברים הגאונים דיין מהני לקידוש במ"ס היינו דבעינן שישתה כוס אחד מלבד כוס של קידוש וכמ"ש במחצית השקל שם דמדמי לה לקידוש במ"ס דפת ע"ש והמ"א עצמו כ' (בסי' תע"א ס"ק ד') דשתיית ב' כוסות מיקרי טובא דאמרינן בש"ס דפורתא סעיד וטובא מגרר גריר וא"כ כאן א"א לומר דצריך קידוש במקום סעודה דווקא במידי דמסעד סעיד דהא כיון ששותה טובא ב' כוסות לא סעיד אלא אדרבא גריר טפי ולכן ס"ל כשיטת הגאונים דלא תליא בהכי אלא מ"ש דאין קידוש כו' הטעם דבמקום עונג שם תהא קריאה וכל דבר חשוב שברכתו מעין ג' מיקרי עונג וא"כ גם מיני תרגימא מועיל ואדרבא עדיפי טפי דעכ"פ הם סועדים קצת משא"כ ב' כוסות של יין דגריר טפי אבל לענ"ד אין זה מוכרח דאפשר דהגאונים מיירי במי ששומע קידוש מאחרים ע"ז קאמרי דיוצא ביין ששותה אח"כ דאו נקרא פורתא ומסעד סעיד והגאונים גרידא בתר לישנא דש"ס בפ' ערבי פסחים שם דקאמר התם אביי כי הוינן בי מר הוה מקדש לן כו' וע"ז אמרו דמהני לחם או יין ואף שאיני כדאי להשיג על מאור עינינו המ"א ז"ל וגם על הש"ג שהביא המ"א שם מ"מ למעשה צ"ע לפי מה שהוכחנו מדברי התוס' ואפשר שהמ"א והש"ג סמכו על דברי הגאונים וס"ל דפליגי על שיטת התוס' דבאמת אין לחלק בין יין לש"ד לענין סעודת שבת דבעינן פת דווקא ובודאי ביין אין יוצאין ידי סעודת שבת וא"כ אין חילוק בזה כלל:

→ ומ"ש כ"ת בשם רבו יידי הגאון המנוח מו"ה יעקב מאיר ז"ל שתמה על מה שנוהגים העולם לפטור ידי קידוש במ"ס בפת הבאה בכסנין שהרי מחמת שבת חשיב זה לכל אדם לקביעות סעודה וא"כ יש דיעות דצריך נט"י והמוציא ובהמ"ז לענ"ד לא נראה כן דלפ"ז גם בשחיית יין

היה לו לברך בהמ"ז ע (ב') א"ה יין נמי נכריך קבעי אינשי סעודתייהו דקובעים סעודתם על ה אריב"ל ל"ש אלא בפ סעודתו על היין כו' ה שיקבע סעודתו רק על הכוונה שקובעים סע הסעוד' דאכתי קש' יוצאים ידי קידוש במ קביעת סעודה על היין בהמ"ז לפ"ד הגאון ו בהמ"ז תליא במה שו עליו מטעם חשיבות בתורת לחם לשבוע ל מצד חשיבות סעודת ו בזה בטלה דעתו וא"כ יוצאים בפת הבאה בנ

בדין פת שני גדולי

יום א' לסדר ואברהם מברוך לכבוד בני יידי הרב המופ

מכתבך הגיעני לנכ בפעלך ברו ושמתי לך ידים לפלפל יוסיף אבל מה אעשה מעול הצבור אשר הוע מקרוב בואי לפה ועו

במקום סעודה ואפ"ה א"צ ג' ברכות ומ"ש מע"ל שרבו הראה לו ראי' כמדומ' לו ברי"ף פ' ע"פ עיינתי שם ולא מצאתי שום משמעות ואפשר שכוונתו לש"ג במ"ש שידי קידוש במ"ס יוצא במיני מגדים דכל סעודת שבת אפי' עראי חשיב קבע יעו"ש ור"ל כמו שמצינו גבי מעשר דאסור לאכול עראי בלא מעשר בשבת משום דחשיבא קביעות אבל דיעה זו החויה היא מדברי התוס' הנ"ל שהבאתי ולא דמיא כלל למעשר דכאן תלוי דוקא בסעודה ממש במה שגם בחול דרכו לקבוע עליו וגם לענין זה תלוי דווקא בסעוד' ממש כמ"ש במקו' עונג שם תהא קריא' גם אינו מוכרח שיסבור הש"ג דצריך בהמ"ז ע"ז ומ"ש דחשיבא קבע היינו רק לענין לצאת ידי קידוש כמ"ס משא"כ בהמ"ז שתלוי בדבר שדרכו לאכול לשוכע וכמ"ש ולכן לענ"ד צע"ג אם יוצא ידי קידוש כמ"ס בפת הבאה בכסנין:

דברי דו"ש יצחק אייזק ה"פ"ק ראונאי:

היה לו לברך בהמ"ז שהרי אמרו בפ' כ"מ (ל"ה ב') א"ה יין נמין נברך עליה ג' ברכות ומשני לא קבעי אינשי סעודתייהו עלייהו א"כ נאמר דבשבת דקובעים סעודתם על היין כדאיתא התם (מ"כ ב') אריב"ל ל"ש אלא בשבתות וי"ט שאדם קובע סעודתו על היין כו' וא"ל דכוונת הש"ס דבעינן שיקבע סעודתו רק על היין משא"כ בדף מ"ב שם הכוונה שקובעים סעודתם לשתות יין בתוך הסעוד' דאכתי קש' דהרי לפי שיטת הגאונים יוצאים ידי קידוש במ"ס בין וא"כ הרי חשיב קביעת סעודה על היין לבד ולצטריך לברך עליו בהמ"ז לפ"ד הגאון הנז' אבל הנלע"ד דעיקר בהמ"ז תליא במה שדרך העולם לקבוע סעודה עליו מטעם השיבות המאכל שאוכלים אותו בתורת לחם לשוכע לא מצד שהקביעות נעשה מצד חשיבות סעודת שבת אף אם קובע סעודתו בזה בטלה דעתו וא"כ אין ראייה משם שלא יהא יוצאים בפת הבאה בכסנין מה' המינים בקידוש

סימן ט

בדין פת שנחרך מעט אם יוצאים בו משום לחם משני בשבת שנתחבטו בו גדולי האחרונים ז"ל יפלפל בזה באורך רב בש"ס ופוסקים ז"ל:

אוכל לקחת מועד לטייל עמך ארוכות ולעיי' בדברך רק למענך אצלתי לי מעט מועד להשיבך כפי העולה במצורת עיוני ובתוך הדברים יבוא ג"כ מה שנוגע לדברך והאל יצילני משגיאות ובתורתו יראני נפלאות:

אשר יצאת לדון בדבר שנתחבטו בו גדולי עולם בדין פת שנחרך מעט אם יוצאים בו משום לחם משנה בשבת שכבר האריכו בזה הגאון בתשו' שער אפרים ונכדו הגאון בעל חכם צבי בתשובה (סי' ס"ב וס"ג) והנה לפי ענ"ד יש לפקפק בדבריהם הרבה ואף שאיני כדאי לחלוק

יום א' לסדר ואברכה מברך הרם קרן לפ"ק פק"ק וואלקאוויסק לכבוד בני ידידי הרב המופלג בתורה וביראה מוהר"ר יוסף נ"י

תשובה

מכתבך הגיעני לנכון ע"י המוכ"ז ושמתני בפעלך בראותי שאהבת התורה בלבך ושמת לך ידים לפלפל מותיב ותפרוץ כה יתן וכה יוסיף אבל מה אעשה ואנכי היום טרוד מכל צד מעול הצבור אשר הועמס עלי ולבי כל עמי תמול מקרוב בואי לפה ועוד איננו במצבי הנכון ולא

י"ט ס"ק ה' (א"ה יין נמי קבעי אינשי מסעד סעיד ליישב דברי ח"ז על מה כמ"ס היינו של קידוש לה לקידוש תע"א ס"ק ארינן בש"ס כאן א"א קא במידי כוסות לא יל כשיטת אין קידוש ה וכל דבר י"כ גם מיני העכ"פ הם דגיר טפי וזנים מיירי הרי דיוצא מסעד סעיד בפ' ערכי זי מר הוה זי יין ואף א ז"ל וגם ז צ"ע לפי יא והש"ג על שיטת י"ד לענין יין בין אין בזה כלל:

נח מו"ה שנוהגים זה בכסנין לקביעות והמוציא שתיית יין

(11)

ספר

תולדות שמואל

על תרי"ג מצות
לפי סדר הפרשיות
— חלק שלישי —

חברו הרב הגאון המפורסם בתורתו ובצדקתו

מוה"ר מאיר הלוי קליין זצ"ל

מו"ץ בק"ק אוהעל יצ"ו

נדפס לראשונה ע"י המחבר ז"ל

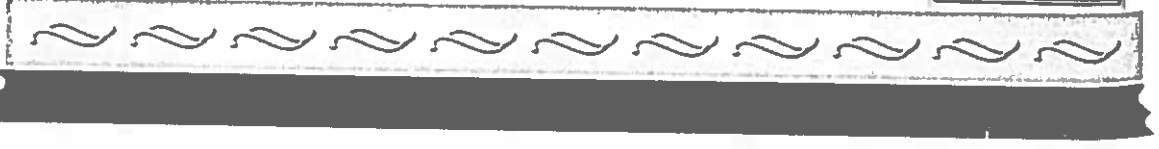
ואח"כ יצא לאור ע"י בנו

מוה"ר יעקב הלוי קליין ז"ל

ועכשיו נתחדש אורו ע"י נכד המחבר

מנחם הלוי קליין

ברוקלין נ.י. • שנת תשס"ז לפ"ק

עיקר [רמ"ח סס] חבל אס לא הי' דעתו מתחילה לכך ואח"כ נמלך ללכת למקום אחר אפי' לא שינה אלא נמחר למחר הי' לריך לחזור ולקדש במקום שרולה ללכת אס אינו רואה נקס אפי' מקלה ומקומו הראשון [סריע סס ק"ז] *וי"ל פסוק קזה מ"רי דווקא בס"ח לו ללכת במקום שקידם חבל לכתחילה וודאי חסור לו לעקור קעודתו למקום אחר כיון שגורם ע"ז זרחה קאינה לריכה [כן כ"ל פסוק]

ב לכתחילה לריך שיתכוון צענת קידוש שיקעוד לאלתר במקום קידוש וגם לריך שיחבל צמח לאלתר במקום קידוש וביעצד אפי' הי' דעתו צפירוס צענת קידוש שלא יחבל אלא אחר זמן מרובה וגם שלא יחבל צבית שקידש צו אלא צבית אחר אס נמלך אח"כ לחבל לאלתר אחר שקידש ובמקום קידוש ח"ל לחזור ולקדש [ק"י רע"ג ס"ג צרמ"ח] וכן אפי' לא חבל לאלתר כגון שאירעו אונס וכיו"צ אס הי' דעתו עכ"פ צענת קידוש ביחבל לאלתר וגם לא ילא צינחיס למקום אחר ג"כ ילא [כ"כ המ"צ סס ק"ק י"ג זכוונת הרמ"ח סס *ונראה דאפי' שהה הרצה צאופן סתעככל כצר ונה שסתה מכוס טל קידוש אפי"ה אינו חוזר ומקדש וכ"כ להדיא מדברי הסערי תסונה סס ק"ק ח' צס גור" ופיין צמונח סנה ק"י ע"ז ק"ק ל"ג הציח צס ומחח פחיס סכתז דמדברי המג"ח צרי"ס ק"ק הי' משמע סכ"ז דווקא צשאייעו ח"כ חבל אס הפסק סלא ממונת חונס לריך לחזור ולקדש חש" הי' דעתו ולא ילא צינחיס חונס ומסחינות שאר פוקקיס לא משמע לחלק צכך ופיין צספר ח"ח ונהגאון מניששטש דאפי' היסח הדעת וסהייה טל זמן מרובה ואפי' סינה ארעי ג"כ אינו הפסק צדיעצד צין קידוש לקעודה חבל סינה קצע וודאי דהוי הפסק] וכ"ז כסלא ילא עכ"פ צינחיס לחון חבל אס ילא צינחיס לרון אפי' הי' דעתו צפירוס צענת קידוש שיחבל לאלתר לא ילא ולריך לחזור ולקדש כשיחזור [כן הצינו המי"ח והדרך החיים והשולחן ע"ז סלמה והגרס"ז אח דברי המג"ח צס"ק ח' חבל החו"ס והמחלח"ט פירשו דברי המג"ח דווקא כסלא חזר אח"כ למקום שקידש וכ"כ השכנה"ג שאס חזר אח"כ למקומו ח"ל לחזור ולקדש וכ"כ היד מלאכי ופיין צמ"צ צחלק ציחור הלכה הציח צס ספר פתח דצר וקפר נחלה לצי סהמחירו

ג"כ צדצר סגס כסחזר לריך לחזור ולקדש וסח"ה סס ומלדד לחלק צין נסשהה הרצה צהפקה צאופן סהסיח דעתו צינחיס או לא ופיין צמ"צ פחיס כחצ דמדברי הגרס"ז צסריע סלא קעיח ס"ח ומשמע דגס אס ילא צבית חבל לעשות לרכיו ג"כ ח"ל לקדש סניח חבל ז"ל הינה דצרי"ו צליע ועכ"פ אס ילא רק למ"ה מ"ס צינחיס גס הי' מיקל ועי"ס צהשע"ה צמונח חדשה הציח צסס ומורה העהורה סה"ה ג"כ צכל ענין אס חזר אח"כ למקום סה"ה חל"כ אפסטר לו לשמוע אח"כ הקידוש וסח"ה וכ"כ הגאון וצרעזאן צהנהחיו לחו"ח דס"ה צרכות להקל] ודע סכ"ז אס הי' עכ"פ דע"ה צענת קידוש שיחבל לאלתר חבל אס הי' דע"ה גס צענת קידוש ללחח צינחיס וגם ילא חזר אח"כ למקומו הי' חוזר ומקדש חליצח דס"ה [כ"כ הרמ"ח סס ופיין צדה"ח כחצ דלס"ה ההפקה אח"כ ומונת חונס ג"כ הוי הפסק ומ"ה ומקדש אפי' חוזר למקומו אח"כ והמ"צ ס"ק י"ד כחצ דמ"ה אס הי' הפסק צדצר סהס ללורך הקעודה לא חסי"ה הפסק] כ"ל דדווקא צשהה עכ"פ זמן ונה חבל אס דעתו רק להטיל מ"ס צינחיס וכיו"צ לא הפסק אח"כ רח"ה צנו"צ צס"ק צקוף ס"ק כ סכהצ כן רק צשה"י דעתו לסכות ומחר לח או מארע"ל לחיגרא סהס חחת גג אחר ח"ה אס דעתו צענת קידוש לסכות למקום סח חחת הגג שקידש סס ומשמע דס"ל דחוזר ומקדש ומ"ה י"ל שאס דעתו להטיל מ"ס צינחיס חולי אפי' לעשות לרכיו הו"ל כדעתו להטיל צדצרים סהס לורך קעודה כ"י גס זה מורה קעודה כדל"ה צסריע חו"ח ס"י קר"ז צמ"צ סס ס"ק ג' צסס גמרא חוהר עי"ס]

ג ענין קידוש במקום קעודה החזכר לעיל צהגאונים דלא צעיין שיקעוד קעודה ממש ח"ה אפי' חבל רק דצר מועט כגון כזיה לחס מ"י חרגינות סהס וממונח המי"ס או ח"ה סהה כוס י"ן סהוא חיי"ו לצרך חחריו ח"ה ששהה כ"כ סל י"ן מלצד חכוס סל קידוש ח"ה הצ"ח והער"ז חבל החערו"ז חולק וס"ל ח"ה גס צכוס סל צרכה ובלצד שיסתה רצייע"ה עכ"פ ופיין צסריע הרס"ז צס"ז וקי"ט שאס ח"ה רצייע"ה י"ן מלצד המלא לוגמ"ח ילא לח ידי קידוש במקום קעודה ורשאי לגמור קעוד אח"כ

אח"כ אפי' במקום אחר ובחיים סהוכיחו ללכונה כלל וע"כ ח"ן לקמוך נ יומיע כ"ל דז"ו דווקא צכל יום כ"ל ס"ס לק"ו סיפור רצייע"ה מלצד המל לכריע לא ילא [סריע ח"ה סכר או סאר מסקי"ן חו מדעי"ז ג"כ לא מנהי צכל המל"י גצורים (הציחו) ילא וע"כ צסחריח אס ח"ה מירוח כחצ המי"ח צה"ו ס"ס לקמוך עליו חבל ד אס קידש במקום ס ללחח צענת סקידש י"ו [פיין פ"כ ח"ו

ס"י ד' דיני הבד

א מי"ה מ"ה לחזור ח (כחו סתעצאר כצר לנ נלרובה) וצי"חחו צככ"סר נהצדלה [רמז"ס הי' ס"ו ומשמע מדברי הרמז"ס הי' ג"כ מדלורייתח וכ"ה חמ"ח צס"י רל"י ס"ק ח' ע"ז חבל סהי"ו סס חלוחת מ"ס (הציחו ח"ה סס ס"ק ז') וכן חלוצרי ק"ל דהצדלה הוי רק מ"ו וי"כ צחידוקי הגרע"ח גס דעת חמו"ס סצונות על חכוס הוי לכריע ר' ודאי ילא אפי' רק צה י"כן נראה להדיא צגמ"י [פיין כ"ז צמ"צ צכ ב חכמו"ל חקנו סיבד"ל נ טל מולט"ק צצרכת ח"ה להצדיל גס על חכוס [ס"י לחכול טוס דצר ח"ה ח"ן מני"ס ומסתחך עד צ חסקגרת הסולחן על חמונח סנה סס צס"ק לקמות מ"ס קודס הצדלר עד חלילה ח"ה מומר לו

ר ולקדש ומה
 צה צהפקק
 לא ועיין במכת
 צפוע סלו ק
 א לבית הכס
 סכית חזל ח
 ילא רק להס
 יי"ש צהשמוע
 העהורה שהק
 למוקוס שקיד
 הקידוש מוא
 לאר"ה דקמ
 יי עכ"פ דעמ
 חס ה"י דעמ
 וגם ילא חפ"י
 ז חליצה דכ"ע
 נחז דחפ"י ה
 י הפקק וחז
 ז"כ והמ"צ ס
 הפקק צדכ"ס
 : הפסק] ג
 ח חזל חס ה
 כיו"צ לא ה
 צקוף ס"ק ק"י
 ונחדר לחז
 גג אחד חזל
 למוקוס ש"ט
 דחזר ונתקד
 צ צינתיים ח
 דעתו להפק
 גם זה מלכ
 י קי"ז בנג"ח
 זר עיי"ש]
 בר לעיל כח
 דה ממש חל
 כזית לחס ח
 ינים ח חפ"י
 ח חריו (ר"ל)
 על קידוש. כ"פ
 לק וס"ל דמ"י
 רביעית של
 יע ש"ס שח
 ח ילא לכ"ע
 לגמור קעודה
 ח"כ

ח"כ חפ"י צמקוס אחר (ועיין צחידוסי הגרע"ח ונחויים שהוכיחו דלכמה ראסנים אינו יולח צין כלל וע"כ אין לסמוך ע"ז חלח צקצת הדחק יונינו כ"ל דז"ו דווקא צקידוס הלילה חזל צשל יוס כ"ל ס"ס לסמוך חפ"י לכחמילה על סיפור רביעית מלצד המלח לוגמח) חזל צפירות לכ"ע לא ילא [סר"ע חר"ח ס"י רע"ג ק"ה] וה"ז סכר חו שאר מוקין חוץ מ"ן חפ"י חס חונר מדיכ"ז ג"כ לא מהני צכל ענין [מג"ח ס"ס] ודעת הסלמי גצורים (הציחו המג"ח) דצפירות ג"כ ילא וע"כ צסחריח חס חלס לצו קלח ואין לו רק פירות כחצ החי"ח צה"י כצח כלל ו' צסס חאי"ר פ"ס לסמוך עליו חזל צקידוס סל לילה לא ד' חס קידס צמקוס קעודה חלח סלח כיון לצלח צסעה סקידס ידי חונח קידוס לא ילא (עיין פ"כ ח"צ כלל י"ט) L

ס"י ד' דיני הברלה במוצש"ק

א מ"ע ונהיה לזכור חת יוס השצח צכניקהו (כנוו סנחצאר כצר לעיל צקימונים הקודמין צלרובה) וציילחחו צכניקהו צקידוס חיוס וציילחחו צהצלה (רמז"ס ה' סצח פכ"ע ח"ח] עכ"פ ממוע מדברי הרמז"ס ז"ל חלו דס"ל דהצלה ח"ח ג"כ מדאורייתח וכ"כ חחינוך והסמ"ג וכ"כ המג"ח צס"י רל"ט ס"ק צ' צסס חחוק' סצח ק"י ע"צ חזל חה"מ סס צסס י"ס מפרקים וכן חלורחח חיים (הציחו הנ"י צקוף ס"י רל"ו והטו"ז סס ס"ק ז') וכן חלצודרהס צסער ג' צסס מ"כ ק"ל דהצלה חו רק מדרצנן ואקמוכוה חקרא וכ"כ צחידוסי חגרע"ח צס"ק רל"ו סכן נראה גם דעת חחוק' סצועוח כ' ע"צ ועכ"פ הצלה על הכוס חו לכ"ע רק מדרצנן חזל מה"ח ודחי יולח חפ"י רק צהצדיל צדצרים צעלמח וכן נראה להדיח צגמ"י צרכות ל"ג ע"ח עיי"ש [עיין כ"ז צמ"צ צס"י רל"ו ס"ק ח']

ב חכמו"ל חקנו סיצדיל כל חדס צחפלה ערצית סל מולס"ק צצרכח חתה חונן וחחר חחפלה להצדיל גם על הכוס [סר"ע ס"י רל"ד ס"ח] וחקור לחכול סוס דצר חו חפ"י לשחות סוס מוסקה חוץ ממים מוסחחסך עד סיצדיל (והחרי"ל [הציחו חמוקרת הסולחן על קוסר"ע צס"י ל"ו ס"ד והמוכחח סצח סס צס"ק י"ח] חזחיר מלוד סלח לסחות מים קודס הצלה ח"כ נמסכה קעודהו עד הלילה חו מותר לו לסחות חוך חקעודה)

ח"כ חתחיל לחכול ונצעוד יוס וחסכה לו ח"ל להפקיק ונחחחסך ו"ח דחפ"י צכה"ג פורס עפה ונצדיל ונחחחסך [סר"ע ס"י רל"ט ס"ח] חזל חמנהג כצצרח ראשכה [רמ"ח ס"ס] ג חס סכה ולח הצדיל צחפלה ח"ל לחזור ולהחפלל וחפ"י נזכר ח"כ חחר סס"יס חסס סל צרכח חתה חונן ח"ל לחזור וגם לא לכלול הצלה צצרכח סומוע חזלה חלח גומר חפלהו ונצדיל על הכוס וח"מ כסלח טעס קודס סהצדיל על הכוס חזל חס טעס ("כ"ל דר"ל צין סלחל סוס דצר וצין סעמה סוס מוסקה לצד ממים כ"ל ומ"מ מוסחצר סלח חכל פחות מוכזית חו סתה פחות מרביעית סח"ן זה חפ"י צכלל טעימה ועיין צגמ"י קוכה כ"ו ע"ח חמרו כדטעס צר צי רצ ועי"ל לכלה ופירסו צפוע"ח חר"ח ס"י חרל"ט ק"צ סה"ח סיפור צילה וכ"כ צקידור דרך חחיים צה' מוגילה חלח סהוח כחצ סס גם צנוסקה ססיפורו צכצילה סה"ח פחות מרביעית *ולעני"ד מוכח מוק"י ר"י ק"צ ססיפורו רביעית עיי"ש [עיין פ"כ הקדמה י"ג מערכת מוסרה חות ט"ז] וח"כ חס לא חכל חו סתה כסיפור צילה [ולפימ"ש צנוסקה עד רביעית] חולי אין זה גם צכלל טעימה ומ"מ ל"ע כ"י חולי חפ"י טעס רק כ"ס ח"ז ג"כ צכלל טועס חלח סלח חכל חו סתה יותר מוכצילה (חו רביעית) ילא כצר מוגדר טעימה ומוסחצר לעני"ד כמ"ס לעיל סלח לא חכל חו סתה כסיפור צרכח חחרונה סלו אין זה צכלל טועס ול"ע) קודס סהצדיל על הכוס ח"ז חחר ומחפלל ונצדיל צחפלה וח"כ ונצדיל על הכוס וכ"ו כס"ס לו כוס להצדיל עליו חזל חס אין לו כוס ואין לו מרחה מוקוס סיזדמון לו כוס גם למחר וסכה ולח הצדיל צחפלה ח"ז חחר ומחפלל ומ"מ חס נזכר קודס סומוע חפלה כוללו צסומוע חפלה [סר"ע ס"י רל"ד ס"ח צ' וד' ומג"ח ס"ס]

ד חקור לעשות סוס מלחכה קודס סיצדיל צחפלה וחס לר"ך לעשות מלחכה קודס סיצדיל צחפלה חומר מנצדיל צין קודס וצין חחול ("וכ"ל ס"ל צרוך מנצדיל וכו' חזל ח"ל לומר כל הלסון סל צרכח ההצלה חפ"י צלח סס ומלכות וכסחל י"ע צמולס"ק חומר מנצדיל צין קודס לחול וכו' צין קדוסח סצח וכו' צרוך מנצדיל צין קודס לקודס וכ"כ חשערי חסונה צסס ח"ר) ועוסה מלחכה [סר"ע ס"י רל"ט ס"י] וכן

דרבני חיים ושלום /

זה היום גדול ורחב ידיים תוכו רצוף אהבה דרכי
 תהלוכות ומנהגים, פסקי הלכות ונוסחאות
 התפלה דבר יום ביומו מראשית השנה
 ועד אחרית השנה אשר נהג והורה,
 הקדוש האלקי אספקלריא המאירה
 גאון הגאונים המקובל הנורא
 שר בית הוהר רשכבה"ג
 אשר לאורו נכעו רכבות
 אלפי ישראל

מרן רבי חיים אלעזר שפירא זי"ע אנדק"ק מונקאטש והגלילות יצ"ו ומחבר ספר שו"ת מנחת אלעזר

ונלוו אליו הגהות והערות נפלאות, משוכזים במילואותם, דבר דבור על
 אפניהם ומקומותם, להראות באצבע מקור מוצא כל דבר משי"ש בבלי
 ירושלמי מדרשי חול, וזה"ק וספרי המקובלים והנהגות תלמידי הפעש"ש
 הקדוש, ומאוצרות גנוי ראשונים שהיו סגונים סמונים עד הנה.

כל אלה חוברו יחדיו ע"י הרה"ג המפורסם בקי עצום בכל חדרי תורה
 עיניו כיונים על אפיקי ים התלמוד והפוסקים

מוהר"ר יחיאל מיכל גאלד זצ"ל

מבחירי תלמידי מרן קה"ק בעל מנחת אלעזר זי"ע

מחבר ציוני יחיאל על השי"ס, מאסף לכל המהנות על שו"ע או"ח,
 מקראי קדש על תפילין בחוה"מ, והגהות יחיאל על פמ"ג או"ח ושאר
 חיבורים

נדפס לראשונה במונקאטש בשנת ת"ש ע"י המחבר ז"ל, ואח"כ נדפס בא"י
 ובארה"ב שמונה פעמים.

ועתה יצא לאור מחדש פעם תשיעית במהדורה מאירת עינים
 בתוספת מרובה של הערות והגהות והרבה תקוני טעויות שנפלו
 במהדורות הקודמות

ע"י אחי המחבר

ישעיה הלוי גאלד

ובכופי היספנו צוואת רבינו הגדול בעל מנחת אלעזר זי"ע

שנת חשמ"ז לפ"ק

ברוקלין יע"א

כי מוצאי מצא חיים

דרבניה דרבני נועם וכל תבניתיה שלום

כי חיים הם למצואיהם ולכל כשרו מרמא

היום שער כ"ח סוף פ"ד טעם נכון ע"ד האמת בסוד צדקה זו ועיין בשער יששכר מזה).

תשמו. עלה בעצמו על העלי' שע"ג סוכתו לנענע בהסכך או להוסיף לפעמים סכך חדש אחרי פתיחת הגג. וגם נכנס להסוכה שהיתה מעוטרה בטבלאות וציורים נאים תלויות על הכתלים בכל ארבע רוחותי' ומתקיימים משנה לשנה ונתוסף בה בכל שנה איזה טבלא וציור לנוי סוכה והוא הי' מראה מקומה והי' מונה וחושב מספר הטבלאות לכיין בזה יהוד ורמז נכון (גם היו תולין יין ושמן וסלתות).

תשפת. אחר הטבילה במקוה וקודם שפנה יום נכנס לסוכה והביאו אחריו כלי תשמישיו וספרים וכיו"ב לכל צרכי שבעת ימי החג והי' מאגד אז את הלולב בתוך הסוכה ואמר היה"ר.*

תשפט. מאז שנכנס להסוכה בערב סוכות לפנות ערב (כנ"ל) לא יצא מתוכה לביתו עד ליל שמיני עצרת (וולת לצורך נדול לחפש באיזה ספר באוצרות הספרים) ובכניסת החג הקדוש נכנס מהסוכה לבית המד"ר והתפלל בעצמו מנחה וערבית לפני התיבה ומזמירין הקדוש תתקבל כנהוג בכל יום טוב.

76 תשע. אחר תפלת ערבית נכנס מיד עם הטלית לסוכה (הגדולה ששם אכל עם המסובין) ולקדש על היום (וכהנישו אל הדלת ואל המזווה הרכין ראשו על ידיו ושפך כמים לבו שם ושפתותיו לוחשות כנראה שאומר איזה בקשה) וישב עם העולם בחדוה ובנהירו דאנפין והתחיל לומר עם המשוררים כל פסוקי אותיות „סוכה" מתמניא אפי בתהלים של אות ס' סעפים שנאתי וכו' ואח"כ של אות ו' ויבואני חסדיך וגו' ושל אות כ' כלתה לתשועתך וגו' ושל אות ה' הורני וגו' עד בצדקתך חייני. ואח"כ עמד והתחיל לומר בקול התעוררות (בניגון של אחינו סעודתא דביום ש"ק) סדר האושפיון, וכך הי' אומר. (עיין זוהר אמור ס"ג ע"ב) אומין לסעודתי אשפיון עלאין קדישין אשפיון דמהימנותא. עולו וכו' תיבו וכו' אשפיון וכו' במטו מינך אברהם אשפיון עילאי קדישא דתיבתבי עמי ועמך כל וכו' יצחק יעקב וכו' (א) (ע"כ היה בניניה). ואמר גם כן תפלת יהי רצון (לא אמר אלא בליל ראשון) וקידש ובירך לישב בסוכה ואחר כך שהחיינו (וככה בליל ב' דסוכות לא שינה ובירך סוכה ואחר כך זמן עיין בנמוקי או"ח סי' תרס"א שכן הי' מנהג הצדיקים מתלמידי בעש"ט זכיתו יגן עלינו כדעת הפוסקים רבותינו דגם בליל שני סוכה ואחר כך זמן ועיי"ש שבידר כן להלכה) ושתה הכוס והוסיף כוס ב' (במקום סעודה כי הסעודה לא היתה כעת כנו' הלאה) ועוד מעט להוציא מזוגות. ואמר דברי תורה

(א) זכאה חולקנא זכאה חולקיהן דישאל כי חלק ד' עמו יעקב חבל נחלתו. (ועיי' הנוסח מדויק בסידור שע"י).

ושיחה נאה מחביבו יומא דאזיל עם כולד ובירך על הגפן ונכ ובגד העליון ולבש.

תשעא. אחר זמן בו בסוכה והי' הפסק כלל ובכוונה

(עיין שער יששכר ליו חג והי' מזמירין בסע

סכותה לראשי ביום והשיאנו עד מקדשי המסובין לשלחן הע

תשעב. אם ירדו גש ואם הלכו ו

הגשמים הי' ברעש תשעג. בענין שינה שמצדד זכו

אין להם כרים וכסר מנשב דהוא כמעט ובפרט אותן שיש ל

ועובר על מצות בס דרך הסכך יכולין הכוכבים נראים בו

ומכ"ש בעת הצינה ושעת הדחק כדיעבד שתלמידיו הבעש"ט

זקיננו הגה"ק מהרצ במס"נ על זה עייש תשעד. מי שנוהג

משתין בתו הקור (א) מותר לו

תשעד. (א) עיין בי קי"ב ובקצד

פרס כצד צולין הל' בדבריו לאיסור) ורא

דבריהם וגם הצדדים

(א) עפ"י מנהג זקיננו בעל

(א) ועיי' מגיד העלוכה (דף ועיי' בנמוא"ח סי' תרל"ג

ועיי' הנוסח מדויק בסידור שע"י).

ושיחה נאה מהכיבות מצות סוכה ומקדושת האושפיוזא אברהם רחימא יומא דאזיל עם כולהו יומין (עין במאמריו לסוכות בסה"ק שער יששכר ח"ב) ובירך על הגפן ונכנס להדר סוכתו השני מקום מושבו ופשט הטלית ובגד העליון ולבש בגד הלבן כנהוג. וישב לסדר שיעוריו:

← תשעה. אחר זמן בא לסוכה הנ"ל ונטל ידיו למעודה ובירך שנית לישב בסוכה והי' נזהר ומוהיר לאכול כזית הראשון בסוכה בלתי הפסק כלל ובכוונה כיון דהחיוב מה"ת לאכול בליל א' כזית פת בסוכה (עין שער יששכר ליום א' דסוכות אות י"ב) כמו הכזית מצה בלילי התקדש הג והי' מזמרינ בסעודה זו (בתהלים ק"מ) * למנצח וגו' הלצני שפסוק ח' סכותה לראשי ביום נשק מדבר מסוכות ואח"כ אתה בהרתנו. ותתן לנו. והשיאנו עד מקדשי שמך. ואחר כהמ"ז הי' יושב בסוכתו המיוחד לו עם המסוכין לשלחן השני ואכל והילק פירות ושם הי' מזמרינ רננו צדיקים * תשעב. אם ירדו גשמים המתין ולא הלך למעודה עד שיפסיקו הגשמים ואם הלכו בלי הפסק הלך להסעודה אף בירידת הגשמים אפילו הגשמים הי' ברעש לא הפסיקו הסעודה (עין מזה במנח"א ח"ד סי' ל"א). תשעג. בענין שינה שמקילין בזה"ז עיין בנמוקי או"ח (סי' תרל"ט) שמצדד זכות לאותן עניים שאין להם סוכות בנויות כראוי וגם אין להם כרים וכסתות כראוי והסוכה עביד במהצלות או וילונות והרוח מנשב דהוא כמעט סכנתא לישן שם משא"כ כשיש לו כרים וכסתות ובפרט אותן שיש להם סוכות בנויות ואינו ישן בסוכה ה"ז זדון ופשיעה ועובר על מצות בסוכות תשבו. ואם יהששו מפני רוח המצויי' לפעמים דרך הסכך יכולין ליוהר כשיעשנה מעובה כעין בית אע"פ שאין הכוכבים נראים בתוכה כשירה כדפסקינן בש"ע (סי' תרל"א סעיה ג') ומכ"ש בעת הצינה כשמתיירא מפני הרוח שלא יזקנו בשעת הצינה ושעת הדחק כדיעבד דמי עכ"פ יוצא מצות סוכה בשינה וסוים שם שתלמידי הבעש"ט הקדוש זי"ע מסרו נפשיהו על שינה בסוכה וכן זקיננו הגה"ק מהרצ"א בעל בני יששכר זי"ע ותלמידיו והסידיו הזקנים במס"ג על זה עיי"ש ה.

תשעד. מי שנוהג לישן בסוכה והוא איש מצונן שגם כל השנה בביתו משתין בתוך עביט של מי רגלים וקשה לו לילך כהוץ מהמת הקור (א) מותר להשתין בכלי בהסוכה וכן נהגו צדיקים וגדולי עולם

תשעד. (א) עיין בשו"ת לחם שלמה להנאון משאמלוי שליט"א חאו"ח סי' קי"ב ובקצה המטה הל' סוכה שהעירו להתיר מירושלמי פסחים סוף פרק כצד צולין הל' י"ב וכי צואה טומאה (ודלא כשו"ת תשורת שי שמבואר בדבריו לאיסור) וראיתי בשו"ת מנה"א ח"ו בכת"ק סי' י"ב שהביא רבינו דבריהם וגם הצדדים שבהם שרוצים לצדד לאיסור והעלה להתיר.

* עפ"י מנהג זקיננו בעל בניי (עי' שעי" ליום א' אות ט' עיי"ש).

* ועי' מגיד תעלומה (דף מ"ט) שמסקנת הפוסקים אפי' לא פסקו הגשמים צריך לאכול כזית בסוכה. ועי' בנמוקי"ח סי' תרל"ט דבעת ירידת הגשמים, מ"מ פשוט הלא יברכו לישב בסוכה.

בעוה"ש"ח

עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ

שו"ת

נשמת שבת

מל שרה

חלק ב'

כולל בירודי הלכות בהלכות שבת המצויים

(השייכים לשו"ע סי' דע"א - ש')

כל אלה חוברו יחדיו בעזרת ד' יתברך ויתעלה

ע"י הצעיר באלפי

ישראל דוד הארפענעם

רב דביהמ"ד "ישראל והזמנים"

ומו"צ בבית הוראה שע"י התאחדות הרבנים

מח"ס ישראל והזמנים ג"ח, שו"ת ויברך דוד ב"ח

ספר חינוך ישראל, ס' נשמת ישראל

שו"ת מקדש ישראל, וש"ס

ברוקלין ניו - יורק שבט שנת תשס"ה לפ"ק

דפוס "הכתב"

ובסי' ויגד יעקב (עה"ת סדר שמות, ע' שמ"א) כי דאפשר לומר דאף השלה"ק לא החמיר אלא כשנתן בו עיניו בכוונה, אבל בהעברה בעלמא דרך הילוכו בשוק אין להקפיד עיי"ש, אמנם המנהג להקפיד גם בכה"ג.

* * *

סימן ק"ח

שאלה - מהו לקדש על יין או מיץ ענבים שמעורב בתוכם גאז (ספארקלינג בלע"ז).

תשובה -

מותר. דהגאז אין בו ממש, וממילא שאין נפק"מ כמה אחוזים הוא, כל שהכוס מחזיק כשיעור סגי.

* * *

סימן ק"י

שאלה - לא היה לו יין ישן ושפך לכוסו יין מגתו (או גרעיפ-דזשוס) ואח"כ מצאו יין ישן אי יש לו להוריק הכוס כדי לקדש על יין ישן, מאחר שמצוה מן המובחר לקדש על יין ישן.

תשובה - יוריקנו ויחזור וימזגנו עם יין ישן. לכאורה יש לדמותו למחלוקת

השבו"י והחכם צבי כמי שזימן נרות שעה להדליק בו נר חנוכה ואח"כ נודמן לו שמן זית דרעת השבו"י (ח"א סי' ל"ז וח"ב סי' ל') שמאחר שכבר התחיל להכין של שעה יכול לגמור בו (אבל אם רוצה יכול להחליפו בשמן זית), אבל דעת החכם צבי (סי' מה) שמחוייב לסלק ידו מהשעוה ולהדליק בשל שמן זית, ועשו"ת האלף לך שלמה (סי' שע"ז) שדעתו כהשבו"י, ועיי"ש נמי דלכו"ע רשאי למשוך ידו מהשעוה כדי להדליק בהשמן זית ואין בו משום אין מעבירין על המצות, וכן בס' שער יוסף להחיד"א בשו"ת שבסוה"ס (סוסי"ח) שהעלה כהחכ"צ דכל שלא התחיל עדיין בהמצוה אף שכבר הכן הדבר לעשות בו המצוה יעביר ידו ממנו לעשותו המצוה מן המובחר [ועיי"ש בנידון אם כבר התחיל המצוה אם ג"כ יסלק ידו ממנו, ועשו"ת משנה שכיר (סי' כ"ה) בענין מי שיש לו מזוזה שאינו מהודרת אי מותר להחליפו במהודרת], וכן בשו"ת נחלת בנימין (סי' קל"ב) מצדד כהחכ"צ, ממילא מאחר שרבו הדיעות לחיוב, ואף השבו"י מודה שהרשות בידו, על כן כוונתו דהחכ"צ קיי"ל, ממילא שכמו כן בנידונינו יסלק ידו מן היין מגתו וישפוך להכוס יין ישן.

* * *

שו"ע סי' רע"ג - דיני קידוש במקום סעודה

סימן ק"כ

שאלה - אי גם בקידוש של ליל שבת יכול לסמוך על אכילת פה"כ שייחשב קידוש במקום סעודה.

ומהו על לסמוך על שתיית כוס יין.

מי שחושש שלאחר סעודת שבת יפול עליו

תרדימה ולא יוכל ללמוד בלילה כאוות נפשו אי שפיר דמי שיקדש ויאכל כזית פה"כ ואחר גמר לימודו יאכל סעודת שבת.

תשובה - יש מקום לדון להחמיר דלא מהני, ועל יין מן הראוי להחמיר שלא לסמוך ע"ז לקידוש של ליל

שבת. נהי שלפי פשטות לשון השו"ע (בס"ה) מוכח דמהני אף בליל שבת, וכן במג"א (סוסי" רע"ד) מכואר דמי שיש לו אונס קצת שאינו יכול לאכול סעודת הלילה יקדש וישתה ב' כוסות יין, וא"כ כל שכן פת הבא בכיסנין.

אבל נלענ"ד שיש מקום בראש להחמיר, ובפרט בכוס יין, והוא לצאת שיטת הסוברים דלא חשיב קידוש במקום סעודה אלא בסעודה גמורה של פת ולא מהני מיני תרגימא, כמובא בתוס' פסחים (דף קא. ד"ה טעימו) וברא"ש שם, וכ"מ מתר"י (פ"ו דמס' ברכות) וציין עליו בהגהות רע"א (ופלא קצת שהמ"ב סקב"ה מביא רק מש"כ הרע"א לגבי יין) וכ"ה שיטת הגר"א מובא בבה"ל (ס"ה ד"ה כתבו), ועפ"מ"ג (סי' רע"א א"א סק"ג) דלכתחלה טוב שיהיה סעודת פת, ועעשו"ת גנת וורדים (ג-יד) המובא ג"כ בשע"ת, נמצא דלשיטה זה לא יצא עדיין מצות קידוש (ולאו שפיר דמי לאכול אצל קידוש), וכ"כ בס' תורת שבת (סי' רע"ד) שחיוב קידוש במקום סעודה ילפינן מקרא וקראת לשבת עונג במקום עונג שם תהא קריאה, על כן בעינן "סעודה של עונג" בשעת קידוש [ומה שכתבו הפוסקים שיוצא ענין קידוש במקום סעודה באכילת כזית פת זה דוקא באי אפשר בענין אחר, כל שכן דלדידיה לא סגי לכתחלה כפהב"כ], ומצאתי כדבריו בתוס' ר"ד (פסחים דף ק"א) שכתב שם שאין לקדש על מנת לאכול ריפתא פורתא, שאין לקדש רק במקום סעודה חשובה דבעינן וקראת לשבת עונג עיי"ב, אבל מסתימת שאר כל הפוסקים בכמה מקומות לא משמע כן], וכן העלה בשו"ת בנין עולם (סי' ח') שאין יוצאין מצות "קידוש במקום סעודה" אלא בסעודה שיוצאין בו מצות סעודת שבת דהיינו פת, אבל לא בפת הבא בכיסנין, ואף שיוכל לקדש אדעתא דלאכול פת הבא בכיסנין, אבל מ"מ אינו יוצא בזה מצות קידוש במקום סעודה (דלא כהמג"א) עיי"ש, ובס' ערוה"ש (סוסי"ח) סיים

דיותר טוב לאכול מיד סעודת שבת בשלימות דזהו עיקר קידוש במקום סעודה.

ובנוגע מי שיש לו אורח והאורח אינו מקפיד מלקדש בין שעה שש לשביעי אי שפיר דמי ליתן לו בלילה לקדש ושיאכל כזית פהב"כ אחר שיקדש, ועיקר הסעודה יעשה עם הבעה"ב שמדקדק לקדש רק אחר שעה ז', ונראה דשפיר דמי שהרי יש איסור להיות שבת במעונה, ועד דזה ג"כ כאי אפשר בענין אחר.

ומצאתי כאמת בשו"ת עין יצחק (סוסי"י י"ב) להחמיר בקידוש של לילה שלא לסמוך על יין ומיני תרגימא, מיהו במג"א (סוסי" רע"ד) מכואר בפשטות דמהני אף בקידוש של לילה, והגם דלהלכה עיקר כהמג"א אבל מן הראוי להחמיר בקידוש של ליל שבת (שבעיקרו הוא מן התורה) לחוש לשיטת המחמירים הנ"ל [וראו: שהחזו"א ז"ל נהג לעשות קידוש כליל שמח"ח קודם ההקפות על סמך אכילת פהב"כ, ואולי דליל שמח"ת שאני דלהרבה פוסקים קידוש ביו"ט אלא מדרבנן].

ובנוגע לסמוך על שתיית כוס יין דע דבכלל לא ברירא דמהני אף יין גמור להחשב קידוש במקום סעודה (כמו פהב"כ) והגם דהמחבר בשו"ע הושווה יין כמו פהב"כ אבל מבואר בדרישה (סי' רס"ט) דזה דוקא לשיטת הרמב"ם ודעימיה דכל הז' מינים טעונים ברכה לאחריהם במקומם (על כן הוי קביעת) אבל לשיטת הרא"ש דדוקא ה' מיני דגן טעונין ברכה לאחריהם במקומם לדידיה באמת לא מהני יין להחשב במקום סעודה, והובא ג"כ להלכה בח"י רע"א (ועיי"ש שהביא סיעתא להנחה זה) וכ"ה בס' אבן העזר, ובגוף הלכתא דא ע' בשו"ע (סי' קע"ח ס"ה) שהמחבר הביא ב' דיעות אם כל ה'

מינים חוץ מן ה' מיני דגן אם טעחו לאחריהם במקומם, ליי"א קמא טעונו בתרא אינם טעונים (ובכל כה"ג ידו המתבר כי"א בתרא) [אלא שהרמ"א מו שלישיית שרק פת טעונה ברכה במקומם] והמ"ב שם (סקמ"ה) מביא מו שהעלה נמי דלהלכה עיקר כי"א בתר כאן (סקכ"ה) לאחר שמביא מתוס' דלכמה ראשונים לא מהני יין להחש במקום סעודה סיים עלה שעל כן אין אלא במקום הדחק, וע' בשע"צ שם שצ"ע אם נסמוך על קולא זה

ובס' תולדות שמואל (ח"ג מ"א נ דבקידוש של יום יכולין לסמ לכתחלה להקל על שתיית רביעית יין (ו לוגמיו של כוס הקידוש), ומשמעות דטוב להחמיר אפילו בשחריח

מיהו בס' דרכי חיים ושלום (אות חש שהגה"ק בעל מנחת אלעזר ז"ל א' דסוכות ליכנס לסוכה מיד לאחר תו קידוש ושתה כוס שני של יין להחי במקום סעודה, ואח"כ הפסיק ושהה (הרי שהקיל בשנים לקיים קידוש במי שלא על פת גמור, ואף על סמך של וואלי דבקידוש של יו"ט דלרוה"פ מדרבנן יש להקל יותר לפי הצורך, ומנו אין ראייה ממעשה רב של החזו"א ו שמח"ת.

סימן קב"א
שאלה - אם שתיית כוס של כ (גרעי"פ דזשרס) מהני הקידוש קידוש במקום סעודה (כו יין).

[ובתוכה יבואר ג"כ אם בכלל יכולין לסמוך
לכתחלה על שתיית כוס יין להחשב קידוש
במקום סעודה].

**תשובה - צ"ע, אבל נתפשט המנהג
להקל.** מקום הספק דנהי דמבואר

בשו"ע (סי' רע"ג ס"ה) משם הגאונים דלעת
הצורך מהני שתיית כוס יין לשויה קידוש במקום
סעודה, יש מקום לדון ולומר דהיינו דוקא כוס
"יין" המשכר, לא כוס מיץ ענבים, שיש לומר
דנהי דיכולין לקדש על מיץ ענבים (כדאיחא בגמ'
סוחט אדם אשכול ענבים ומקדש עליו) אבל מ"מ
זה לכו"ע אינה עולה במקום סעודה, דטעם
דבעלמא י"א דיין עולה במקום סעודה משום דיין
מיסעד סעיד, כדררשינן במס' ברכות (דף לה:)
מקרא דכתיב ויין ישמח לבב אנוש.. ולחם לבב
אנוש יסעד וגו', דהיינו דיין מלבד שהוא מיסעד
סעיד יש לו ג"כ מעלה לשמח את לב האדם, וי"ל
דאין לך בו אלא חידושו, דוקא יין המשמח (לבב
אנוש) הוא דקים להו דנמי מיסעד סעיד, ולא מיין
ענבים (והיינו דכח האלקעהאלי שבתוכה הוא
שסעיד), ואף שמבואר במג"א שמ"מ לא מהני
שתיית שכר ושאר חמר מדינה, י"ל משום שאינן
סועדין כל כך כמו יין ממש.

וכן באמת מביא בקובץ מכית לוי (גליון ט"ו ע'
צ"א) שהגאון בעמח"ס שבט הלוי שליט"א
מספק"ל בזה [אלא שכחב שם שלעת הצורך יש
לסמוך על הפוסקים דגם אכילת פירות נחשב
במקום סעודה, ומשמעות דבריו דשתיית כוס מיין
ענבים יש לו כח של אכילת פירות, וצ"ע דאולי
בעינן "אכילת" פרי (בשר הפרי), ולא סגי בשתייה
(מיין הפרי) גרידא, דהכי יהני לדידה שתיית מיין
הפוחים או מיין מאראנצען (תפוזים), מסתבר
דלא, דליכא שביעה משתיה גרידא (ומה דדרשו
עה"פ ואכלת ושבעת דהיינו שתיה, והיינו עם
צירוף האכילה) ועוד דגוף הקולא שמהני אכילת
פירות הוא חידוש (דכשו"ע שם מבואר להדיא

מינים חרץ מן ה' מיני דגן אם טעונים ברכה
לאחריהם במקומם, ליי"א קמא טעונים ולי"א
בתרא אינם טעונים (ובכל כה"ג ידוע ששיטת
המחבר כיי"א בתרא) [אלא שהרמ"א מביא שיטה
שלישית שרק פת טעונה ברכה לאחריהם
במקומם] והמ"ב שם (סקמ"ה) מביא משם הגר"א
שהעלה נמי דלהלכה עיקר כיי"א בתרא, והמ"ב
כאן (סקכ"ה) לאחר שמביא מתוס"ש ורע"א
דלכמה ראשונים לא מהני יין להחשב קידוש
במקום סעודה סיים עלה שעל כן אין להקל בזה
אלא במקום הדחק, וע' בשעה"צ שם (סקכ"ט)
שצ"ע אם נסמוך על קולא זה.

ובם' תולדות שמואל (ח"ג מל"א סי' ג') כי
דבקידוש של יום יכולין לסמוך אפילו
לכתחלה להקל על שתיית רביעית יין (מלבד מלא
לוגמיו של כוס הקידוש), ומשמעות הערוה"ש
דטוב להחמיר אפילו בשחרית.

מיהו בס' דרכי חיים ושלום (אות תש"ע) מביא
שהגה"ק בעל מנחת אלעזר ז"ל נהג בליל
א' דסוכות ליכנס לסוכה מיד לאחר תפ"ע ועשה
קידוש ושתה כוס שני של יין להחשב קידוש
במקום סעודה, ואח"כ הפסיק ושהה עד הסעודה
(הרי שהקיל בשנים לקיים קידוש במקום סעודה
שלא על פת גמור, ואף על סמך של שתיית יין)
ואולי דבקידוש של יו"ט דלרוה"פ הוא רק
מדובנן יש להקל יותר לפי הצורך, וממילא שנמי
אין ראייה ממעשה רב של החזו"א הנ"ל בליל

שמח"ת. L

סימן קכ"א

שאלה - אם שתיית כוס של מיין ענבים
(גרעי"פ דזשור"ס) מהני להחשיב
הקידוש קידוש במקום סעודה (כמו שתיית
יין).

דלא מהני אלא שהמג"א מביא מהשלטה"ג דסגי אף בפירות, והמג"א כ' עלה דהעיקר כהטור והשו"ע דלא מהני, אלא שהא"ר הוא דכ' שבשעה"ד יכולין לסמוך על השלטה"ג) ואין לך בו אלא חידושו, ותרי קולי בהדי הדרי לא מקלינן.]

וכיו"ב ראיתי בשו"ת ויען אברהם (איזרעאל, סי' י"ח) דגרעי"פ-דזשאו"ס שאינו משביע אינו פוטר בברכתו את שאר משקין, וה"ה לענינינו.

אבל בשו"ת ויען דוד (ח"ג סי' י"ח) ראיתי שהעלה שיוצאין ידי"ח קידוש במקום סעודה אף במיץ ענבים, ולא אמרינן דרק יין מיסעד סעיד (וע' בדברינו בשו"ת מקדש ישראל על ה' פסח בנוגע לשתות מיץ ענבים בער"פ), וכן העלה חכ"א בקובץ פרי תמרים (גליון ד' דף ס"א) מטעם דחשיבות מועיל כמו דבר הסועד, ויין מגתו הוא דבר חשוב, ועדיין יש לפלפל בכל זה.

מיהו כבר נתפשט המנהג להקל, והנח להם לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם (ובודאי שכן מקובל מדורות הקודמים שמהני נמי מי סחיטת ענבים (יין מגתו)).

[**וזמנה** שכ' שם בס' משנת יעקב דכמו כן מהני שתיית כוס שני של יין שרף להחשיבו קידוש במקום סעודה, לא נראה, ועמג"א דשכר ושאר משקין כודאי לא מחשיב קידוש במקום סעודה, ואפילו למה שכ' בשו"ת עין יצחק (סי' י"ב) דבשעה"ד מהני אף שתיית כוס שכר, היינו משום דשכר הוא מי בישול הפירות (וכמ"א דכולהו שלקין) אבל יי"ש אינו אלא הזיעה היוצא מן הפרי, והבן.]

סימן קכ"ב

שאלה - הסומך עצמו על שתיית רביעית יין להחשב קידוש במקום סעודה

אם היינו עוד רביעית מלבד רוב כוס של כוס של קידוש (ובעי' ב' כוסות) או סמ שרק ישתה רביעית שלם מכוס של קידוש.

תשובה - בקידוש של לילה יש להחמיר שישתה רביעית חוץ ממלא

לוגמיו מכוס של כוס של קידוש, וביום יש להקל (והמחמיר גם ביום תע"ב), ויש מפקפקין דבכלל לא מהני יין להחשיב

קידוש במקום סעודה. איפלגי בזה גדולי הפוסקים דמפשטות לשון המחבר והרמ"א

(בס"ה) מוכח דסגי בשתיית רביעית מכוס של קידוש עצמו, אבל שיטת הלבוש דצריך שישתה

רביעית חוץ ממה ששתה מלא לוגמיו מכוס של קידוש, והסכימו עמו הב"ח והטו"ז (סק"ח)

והפרישה (סק"ג, ובסי' רע"א סקכ"א) ובקצתו של"ה, ובא"ר (סק"ח) ובס' שלחן שלמה (סי' ובס' תורת שבת (ס"ה).

אבל בס' אבן העזר האריך דסגי בכוס של קידוש גרידא, וכ"ה בס' ברכי יוסף, וכן

מביא בס' כפה"ח (סקל"ח) שבס' מטה יהוד (סק"ב) וס' גו"ר וס' חיי"א (ו-כב) וס' פ"א

האדמה הסכימו כסתימת לשון השו"ע דסגי בשתיית אותו הכוס גרידא, וכן הסכים בס'

מנוה"ט (קנה"מ סקי"ג, אבל לא מהני שתיית יין יין שרף) וכן מסיק בערוה"ש (ס"ט).

היוצא מהנ"ל דיש הרכה גדולי ההוראה שמחמירים, וממילא שיש לחוש

להחמיר, וכ"ה בס' בן איש חי (ש"ב פ' בראשית אות ז') שאין להקל אלא לעת הצורך, ובס' ברכי

כ' שבקידוש של לילה יש לחוש לשיטת המחמירים, וכן סיים בכפה"ח שיש להחמיר ואין

להקל אלא בשעה"ד (לכאורה כוונתו ג"כ על

קידוש של לילה) וכן המ"ב (בשעה"צ שבקידוש של יום יש לסמוך על המק בסי' מרא דשמעתתא (אות ק"ג) משו פריינד ז"ל, ובשו"ע הרב (ס"ט, במוסג אפשר ישתה עוד רביעית מלבד רו דקידוש, ומסתימת דבריו משמע ו בקידושא רבא דיומא (אלא שמשגרת י שאינו אלא חומרא בעלמא) וכ"י מו שמאל (ח"ג מל"א סי' ג') הנ"ל, והמר (כיון שיש תרתי לריעותא שהרי הבא דבכלל יש מפקפקין דשתיית יין לא מ קידוש במקום סעודה, וי"ל דתרי קולי מקלינן).

סימן קכ"ג

שאלה - אם אכילת לאקשי"ן-קו להחשב קידוש במקום

תשובה - מהני. שורש הש

דלאקשי"ן-קוגעל עשוי (הלאקשי"ן) של חמשת מיני דגן, שלא

את הלאקשי"ן של קמח ועשו ממנו רק (לאקשי"ן) מדבקים אותם אהרדי ואו

אבל בשורש הוא תבשיל (ולא נתבטל תבשיל הראשון), והנה בשו"ע (ס'

רמהני שתיית כוס שלם של יין, ובמג" כתב עלה דכל שכן דמהני אכילת מינ

ותסחייע מסי' רצ"א לענין קיום סעודו ושבת, דיוצא משם דאכילת מיני תר

סי' הוא עדיף משתיית יין עיי"ש, בהלכות סעודה שלישית (סוס"י רצ"א)

כשיטה הב' שיכול לעשותו בכל מא באחד מחמשת מיני דגן ודוק, ובאמו

בהדיא מדברי הראשונים המובאים כד ת"מ דמיני תרגימא היינו תבשיל העש

מיני דגן, ובסי פסקי תשובות מביא דיעות בזה, והעיקר להקל כנ"ל.

L

* * *

סימן קכ"ד

שאלה - אם קוגע"ל של תפוחי אדמה מהני להיות קידוש במקום סעודה.

הגיע לקידוש ולא נשאר שם פהביכ רק קוגע"ל של תפוא מהו שיקדש ויאכל שם.

תשובה - יש לדון בשעה"ד דמהני, ואם אפשר ישתה ג"כ רביעית יין.

לכאורה לא מהני לפי המבואר בשו"ע (סי' רע"ג ס"ה) דפירות לא מהני לצאת בו קידוש במקום סעודה (ותפוא פרי הוא).

מיהו אם הוזמן להשתתף אצל קידוש ולא נשאר שם מחמשת מיני דגן רק קוגע"ל של תפוא והוא לו ולהבעל שמחה אי נעימות (וכבוד הבריות) שילך משם בלא קידוש וטעימה, יש מקום להקל דמהני, שבכה"ג יש לסמוך על שיטת השלטה"ג המוכב במג"א (סקי"א) דבפירות נמי יוצא ידי"ח קידוש במקום סעודה (דכל סעודת שבת נחשבת לקבע), והמ"ב (סקכ"ו) מביא מהא"ר והחיי"א דבשחרית החלש לבו קצת ואין לו עתה מחמשת מיני דגן לסעוד אחר כוס של קידוש דיש לסמוך על השלטה"ג (אבל לא בלילה) עיי"ש, והכ"נ בזה כשרוצה לשתות לחיים אצל הקידוש כדי לאחל להבעל שמחה לחיים, ובסי שלחן שלמה (ס"ב) סתם וכ' דבדיעבד אף באכילת כזית פירות יצא [ולמ"ד דדוקא בפירות מבושלין הלא תפוא לעולם מבושלין].

ובפרט שיש מקום לומר דתפוא דינו כין דמדינא דהשו"ע מהני לקידוש במקום סעודה מטעם דיין נמי מיסעד סעיד (דיין מלבד

קידוש של לילה) וכן המ"ב (בשעה"צ סקכ"ט) כ' שבקידוש של יום יש לסמוך על המקילין, וכ"כ בסי מרא דשמעתתא (אות ק"ג) משם הגרמ"א פרינר ז"ל, ובשו"ע הרב (ס"ט, במוסגר) כ' שאם אפשר ישתה עוד רביעית מלבד רוב רביעית וקידוש, ומסתימת דבריו משמע דהיינו אף בקידושא רבא דיומא (אלא שמשגרת לשונו יוצא שאינו אלא חומרא בעלמא) וכ"י מסי' תולדות שמואל (ח"ג מל"א סי' ג') הנ"ל, והמחמיר תע"ב (כיון שיש תרתי לדיעותא שהרי הבאנו למעלה ובכלל יש מפקפקין דשתיית יין לא מהני לשויה קידוש במקום סעודה, וי"ל דתרי קולי אהדרי לא מקלינן).

L

* * *

סימן קכ"ג

שאלה - אם אכילת לאקשין-קוגעל מהני להחשב קידוש במקום סעודה.

תשובה - מהני. שורש השאלה כיון

דלאקשין-קוגעל עשוי מתבשיל (הלאקשין) של חמשת מיני דגן, שלאחר שבשלו את הלאקשין של קמח ועשו ממנו רקוקים דקים (לאקשין) מדבקים אותם אהדדי ואופין אותם, אבל בשורש הוא תבשיל (ולא נתבטל מיניה שם תבשיל הראשון), והנה בשו"ע (ס"ה) מוזכר דמהני שחיית כוס שלם של יין, ובמג"א (סקי"א) כתב עלה דכל שכן דמהני אכילת מיני תרגימא, ונסתייע מסי' רצ"א לענין קיום סעודה שלישית דשבת, דיוצא משם דאכילת מיני תרגימא לשם סיג הוא עדיף משתיית יין עיי"ש, והא שם בהלכות סעודה שלישית (סוס"י רצ"א) כ' המחבר כשיטה הב' שיכול לעשותו בכל מאכל העשוי באחד מחמשת מיני דגן ודוק, ובאמת כן יוצא בהדיא מדברי הראשונים המוכבים בדברינו בסי' ת"מ דמיני תרגימא היינו תבשיל העשוי מחמשת

ויית רביעית
קום סעודה
וב כוס של
(ת) או סגי
של קידוש.
יש להחמיר
זוץ ממלא
וביום יש
זע"ב), ויש
ן להחשב
בזה גדולי
בר והרמ"א
ת מכוס של
דין שישתח
זו מכוס של
ד"ו (סק"ה)
"א) ובקיצור
שלמה (ס"ב)
בכוס של
די יוסף, וכן
מטה יהודה
(ב) וסי' פ"ח
שו"ע דסני
הסכים בסי
שתיית כ"פ
סי"ט).
לי ההוראה
יש לחוש
פ' בראשית
ובסי' ברכ"י
יש לשיטת
החמיר ואין
חר ג"כ על